

Suvestinė redakcija nuo 2025-01-01

Įsakymas paskelbtas: TAR 2023-07-17, i. k. 2023-14660

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL NACIONALINĖS JAUNIMO POLITIKOS 2023–2027 METŲ VEIKSMŲ PLANO
PATVIRTINIMO**

2023 m. liepos 17 d. Nr. A1-469
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 17 d. nutarimu Nr. 892 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 7.10 papunkčiu ir 18 punktu, Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 207 punktu ir įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 24 d. nutarimo Nr. 330 „Dėl ministrams pavedamų valdymo sričių“ 7.10 papunktį:

Preambulės pakeitimai:

Nr. [A1-899](#), 2024-12-11, paskelbta TAR 2024-12-11, i. k. 2024-21927

1. T v i r t i n u Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų planą (toliau – Veiksmų planas) (pridedama).
2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant Veiksmų planą ir iš savo biudžetų skirti lėšų jo priemonėms įgyvendinti.
3. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. sausio 27 d. įsakymą Nr. A1-65 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2022–2024 metų veiksmų plano patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Monika Navickienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2023 m. liepos 17 d. įsakymu
Nr. A1-469

NACIONALINĖS JAUNIMO POLITIKOS 2023–2027 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plane (toliau – Veiksmų planas) numatyti nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo tikslai, uždaviniai, priemonės, kokybiniai ir kiekybiniai vertinimo kriterijai, kuriais vadovaujamosi jaunimo politikos srityje.

2. Veiksmų plano tikslas – nustatyti priemones, skirtas nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimui stiprinti, siekiant užtikrinti tarpžinybinį viešojo, privataus ir nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimą, sukurti infrastruktūrą, reikalingą darniai, faktais ir žiniomis grįstai jaunimo politikai įgyvendinti.

3. Veiksmų plane vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme, Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. A1-108 „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“, Atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių veiklos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. A1-570 „Dėl Atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių veiklos aprašo patvirtinimo“, Darbo su jaunimu gatvėje tvarkos apraše, Mobiliojo darbo su jaunimu tvarkos apraše, Atvirojo darbo su jaunimu tvarkos apraše, Jaunimo informavimo ir konsultavimo tvarkos apraše, Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo tvarkos apraše, patvirtintuose Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. A1-614 „Dėl Darbo su jaunimu gatvėje tvarkos aprašo, Mobiliojo darbo su jaunimu tvarkos aprašo, Atvirojo darbo su jaunimu tvarkos aprašo, Jaunimo informavimo ir konsultavimo tvarkos aprašo ir Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. A1-317 „Dėl Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašas), vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ

4. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 1 problema – mažas jaunimo susidomėjimas būsima profesija ar specialybe, nepakankamai užtikrinamas jaunų žmonių užimtumas ir kvalifikacijos tobulinimas:

4.1. Jaunimas ugdymo įstaigose nepakankamai domisi savo būsima profesija ir (ar) specialybe. 2020 m. Jaunimo reikalų agentūros (iki 2022 m. balandžio 1 d. – Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos; pavadinimas pakeistas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 12 d. nutarimu Nr. 36 „Dėl Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavadinimo pakeitimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. balandžio 5 d. nutarimo Nr. 329 „Dėl Valstybinės jaunimo reikalų tarybos pavadinimo pakeitimo ir steigėjo funkcijų perdavimo“ pripažinimo netekusiu galios“) (toliau – JRA) užsakymu atlikto Jaunimo problematikos tyrimo (toliau – Tyrimas) rezultatai rodo, kad didelė

jaunimo dalis savo būsima profesija ar specialybe domisi mažai arba vidutiniškai. Didžiausią susirūpinimą kelia mokinių grupė: tik 23,3 proc. 14–19 m. amžiaus mokinių ir 16,6 proc. studentų stipriai domisi savo būsima specialybe ar profesija, o silpnai domisi arba nesidomi 10,6 proc. mokinių. Apklausos, Lietuvos moksleivių sąjungos 2021 m. rugsėjo–lapkričio mėnesiais atliktos siekiant išsiaiškinti mokinių ugdymo karjerai kokybę, rezultatų duomenimis, karjeros kryptį yra pasirinkę 25,9 proc. mokinių, o jei išskyla kokių klausimų, susijusių su karjera, į nieką nesikreipia net 29,4 proc. mokinių, neišbandę jokių karjeros testų 51,7 proc. mokinių. 55,5 proc. mokinių nurodė, kad nežino, jog jų mokykloje dirba karjeros planavimo specialistas.

4.2. Jaunimo nedarbą iš esmės lemia neįgyta arba įgyta nepakankama profesinė kvalifikacija, patirties stoka. Tyrimo rezultatai rodo, kad didėja jaunimo, kuris dirba ne pagal specialybę, dalis. Remiantis Tyrimo rezultatais, 2011 m. jaunų žmonių, dirbančių pagal specialybę (44,8 proc.) ir dirbančių ne pagal specialybę (44,5 proc.), skaičius buvo gana panašus, 2020 m. dirbančių ne pagal specialybę jau buvo daugiau kaip pusė (51,2 proc.), o pagal specialybę – 31,1 proc. Palyginti su 2011 m., 2020 m. daugiau nei dvigubai išaugo (nuo 8,3 proc. iki 17,2 proc.) jaunimo, nebaigusio studijų ar profesinio mokymo programos, dalis. Nedarbą lemia nemažai priežasčių, tačiau viena svarbiausių – profesinės kvalifikacijos neturėjimas. Remiantis Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) duomenimis, 2023 m. sausio 1 d. bedarbiais registruota 29,6 tūkst. 16–29 m. jaunuolių – 0,9 tūkst. (3 proc.) mažiau nei prieš metus. Jaunuoliai iki 29 m. sudarė beveik penktadalį (19 proc.) visų sausio 1 d. registruotų bedarbių. Kiek daugiau nei pusė jų (50,5 proc.) – moterys. Registruotas jaunimo (iki 29 m.) nedarbas 2023 m. sausio 1 d. siekė 7 proc. Pagrindinės jaunimo nedarbo priežastys: neįgyta arba įgyta nepakankama profesinė kvalifikacija, praktinės patirties stoka, įgytos kvalifikacijos neatitiktis darbo rinkos poreikiams. Taip pat pastebima, kad jaunuoliams pritrūksta motyvacijos ir atkaklumo, jie stokoja socialinių kompetencijų bei darbo paieškos įgūdžių, o dėl darbo vietų turi didelius lūkesčius.

Užimtumo tarnybos duomenimis, 2022 m. net 86,1 proc. daugiau, palyginti su 2021 m., jaunuolių per metus įsitraukė į aktyvias darbo rinkos politikos priemones (115 tūkst. jaunuolių). Dauguma jų pasinaudojo remiamojo įdarbinimo priemonėmis. Daugiau nei ketvirtadalis jaunimo rinkosi paramą mokymuisi. Daugiausia – 3,9 tūkst. – jaunuolių pradėjo mokytis darbo rinkoje paklausių profesijų, 200 jaunuolių įsidarbino pagal pameistrystės darbo sutartį, 223 stažavosi, 67 pasitvirtino įgytas kompetencijas ir gavo jas patvirtinantį diplomą ar pažymėjimą, 195 mokėsi pagal suaugusiųjų neformaliojo švietimo programas, 578 įgijo aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas. Dar 2,5 tūkst. jaunuolių rado lūkesčius atitinkančias, tačiau nutolusias nuo jų gyvenamosios vietos darbo vietas, todėl jiems buvo skirta parama kelionės išlaidoms kompensuoti pagal paramos judumui priemonę. Atsižvelgiant į tai, kad ekonominių krizių, sunkmečių, epidemijų metu daugiausia iššūkių darbo rinkoje patiria jaunuoliai, neturintys profesinės kvalifikacijos, specialybės ar išsilavinimo, reikia ir toliau skirti dėmesio šioms paramos priemonėms.

4.3. Jaunimo nuostatas dirbti lemia darbo pobūdis ir užmokestis. Siekiant identifikuoti pagrindines jaunimo nedarbo priežastis, Tyrimo metu apklaustas nedirbantis jaunimas: 29 proc. respondentų nurodė, kad nedirba, nes negauna darbo, kurio pobūdis juos tenkintų, 22,8 proc. nurodė, kad negauna juos tenkinančio darbo užmokesčio, 21 proc. respondentų nurodė, kad neranda jokio darbo.

4.4. Trūksta tolygiai išplėtos visoje Lietuvoje veikiančios profesinio orientavimo ir karjeros planavimo sistemos. Iki 2022 m. Lietuvoje veikė tik 1 regioninis karjeros centras – „Karjeras“ Alytuje (veikė nuo 2019 m.). Pagal Užimtumo tarnybos ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro (toliau – LMNŠC) bendradarbiavimo sutartį įgyvendinant projektą „Kokybiškų karjeros paslaugų teikimas realioje ir virtualioje aplinkoje“, 2022 m. sausio mėnesį visoje Lietuvoje veiklą pradėjo 14 regioninių karjeros centrų (toliau – RKC), kuriuose dirba 20 karjeros konsultantų ir 10 veiklinimo paslaugų koordinatorių. 11 RKC veikla finansuojama minėto projekto lėšomis, 3 RKC (Vilniaus, Utenos ir Mažeikių) veiklą pradėjo Užimtumo tarnybos iniciatyva, siekiant kuo didesnio teikiamų paslaugų prieinamumo visoje Lietuvos teritorijoje. Per 2022 m. RKC karjeros konsultantai suteikė informavimo ir konsultavimo paslaugas 42 082 asmenims. RKC organizuotuose

užsiėmimuose dalyvavo 34 111 jaunuolių nuo 14 iki 29 m. ir 409 asmenys nuo 30 m. Per 2022 m. RKC darbuotojai organizavo 613 veiklinimo paslaugų. Šios paslaugos suteiktos 8 679 mokiniams ir 96 asmenims nuo 30 m. Per ataskaitinį periodą pasirašytos 227 bendradarbiavimo sutartys su šalies įmonėmis ir institucijomis, siekiant ateityje teikti veiklinimo paslaugas. Būtina ir toliau plėtoti profesinio orientavimo ir karjeros planavimo sistemą.

Profesinio orientavimo teikimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 847 „Dėl Profesinio orientavimo teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta profesinio orientavimo teikimo planavimo ir koordinavimo, organizavimo ir administravimo, karjeros specialistų pasiskirstymo bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir kitose švietimo įstaigose tvarka. Karjeros specialistų išsilavinimo ir profesinių žinių reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. V-617 „Dėl Karjeros specialistų išsilavinimo ir profesinių žinių reikalavimų aprašo patvirtinimo“, nustatyti karjeros specialistams keliami išsilavinimo ir kvalifikacijos reikalavimai. Nuo 2022 m. rugsėjo 1 d. švietimo įstaigose pradėjo dirbti karjeros specialistai, padedantys mokiniams rasti interesų sritis ir apsispręsti dėl galimų būsimos karjeros scenarijų.

4.5. Vis dar trūksta paskatų mechanizmų, skatinančių jaunimą rinktis studijų programas, atsižvelgiant į darbo rinkos situaciją ir poreikius, palaikant regioninę plėtrą bei žaliąjį kursą. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM) skatina rinktis rinkos poreikius atitinkančias profesijas regionuose, skirdama 200 Eur dydžio kas mėnesines tikslines skatinamąsias stipendijas studentams, įstojusiems į valstybės finansuojamas inžinerijos, matematikos ir informatikos krypties studijų programas regionuose, kuriuose jaučiamas didelis šių sričių specialistų trūkumas. 2020 m. EIM skyrė tikslines 200 Eur dydžio stipendijas 260-čiai tais metais įstojusių studentų, pasirinkusių studijas informatikos, matematikos ir inžinerijos srityse 10-tyje aukštojo mokslo įstaigų Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Utenos, Alytaus ir Marijampolės apskrityse. 2021 m. skyrus 268 analogiškas tikslines stipendijas, beveik du kartus padidėjo priėmimas į STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, meno ir matematikos taikymas) krypties studijų programas, be to, jas rinkosi daugiau gabių mokinių ir per mokslo metus perpus mažiau studentų metė studijas. 2022 m. į minėtų krypties studijų programas įstojusiems studentams skirtos 229 stipendijos. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – AM) skiria tikslines skatinamąsias 200 Eur dydžio stipendijas pirmo kurso studentams, studijuojantiems Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijoje pagal Miškininkystės studijų programą (valstybės finansuojamose vietose). 2022–2023 m. šios stipendijos skirtos 12-ai studentų.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [AI-899](#), 2024-12-11, paskelbta TAR 2024-12-11, i. k. 2024-21927

4.6. Tik nedidelė dalis jaunimo dalyvauja ilgalaikėje ir tarptautinėje savanoriškoje veikloje, kuri ugdo jaunimo kompetencijas, reikalingas šiuolaikinei ir ateities darbo rinkai. Įvairios ilgalaikės tarptautinės savanoriškos tarnybos programos (Europos savanorių tarnyba (toliau – EST), Europos solidarumo korpusas, Edinburgo hercogo apdovanojimų programa (toliau – DofE) ir kt.) ne tik ugdo jaunimo pilietiškumą, bet ir suteikia šiuolaikinei darbo rinkai reikalingų kompetencijų. Remiantis RAY-MON ataskaita (angl. „2019–2020 *Effects and outcomes of the Erasmus+ Youth in Action Programme. Data report*“), „nauji dalykai, kuriuos suprato ir išmoko jaunimas, dalyvaudamas EST programoje: kultūrinė įvairovė (82,1 proc.), asmeninis tobulėjimas (64,2 proc.), neformalus ugdymas ir informalus ugdymas (63,9 proc.), darbas su jaunimu (59,3 proc.), solidarumas su žmonėmis, patiriančiais sunkumų (51,9 proc.). Svarbiausios kompetencijos, kurias savanoriaudami įgijo EST dalyviai: bendravimas su žmonėmis, kalbančiais kita kalba (96,6 proc.), gebėjimas dirbti su kitų kultūrų žmonėmis (95 proc.), bendradarbiavimas komandoje (90,6 proc.), gebėjimas atpažinti asmeninio ar profesinio tobulėjimo galimybes ir jomis pasinaudoti (89,2 proc.), gebėjimas padaryti kažką dėl bendruomenės ar visuomenės (87,8 proc.), gebėjimas priimti sprendimus, esant skirtingiems požiūriams (85,1 proc.), gebėjimas išplėtoti idėją ir ją įgyvendinti (84 proc.).“ Panašių galimybių suteikė ir kitos programos. 2020 m. Nacionalinio DofE centro atlikto

jaunimo psichikos sveikatos ir gerovės tyrimo ataskaitoje nurodyta, kad 75 proc. programos dalyvių (jaunimo) mano, jog programa jiems atvėrė galimybes patirti naujus iššūkius, 78 proc. tiki, kad programos veiklos leido jiems pagerinti savo gyvenimo aprašymus arba asmenines kompetencijas, 62 proc. respondentų tiki, kad DofE padėjo jiems sustiprinti pasitikėjimą savimi įveikiant sudėtingas situacijas, 61 proc. mano, kad, atlikę DofE užduotis, jie tapo savarankiškesni, 70 proc. tiki, kad programa paskatino juos didžiuotis tuo, ką jie gali pasiekti. 64 proc. apklaustųjų, kurie treniravo, mokė kitus asmenis ar jiems vadovavo, atsakomybę laikė svarbiu pasiekimu, 56 proc. respondentų teigė, kad savanoriška veikla, kaip DofE dalis, leido jiems jaustis atsakingesniems. DofE programą 2018–2019 m. baigė 242 jauni žmonės, 2019–2020 m. – 257, o 2020–2021 m. – 300. EST programą 2018 ir 2019 m. baigė po 116 jaunų žmonių, 2020 m. – po 80, ir tai yra tik maža dalis jaunų žmonių, norinčių savanoriauti.

4.7. Tautinėms mažumoms, migrantams, karo pabėgėliams priklausantis jaunimas patiria sunkumų, integruodamasis į švietimo sistemą ir darbo rinką. Integracijos sunkumai patiriami pirmiausia dėl kalbos barjero (lietuvių kalbos nemokėjimo), įgyto išsilavinimo, kvalifikacijos, specialybės, profesijos pripažinimo. 2018 m. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – ŠMSM) užsakymu atliktos Lietuvos tautinių mažumų švietimo būklės analizės rezultatai rodo, kad, nepaisant geresnio mokyklų, kuriose dėstoma tautinių mažumų kalbomis, finansavimo, pedagogų kvalifikacijos, mažesnio mokinių skaičiaus, tenkančio 1 pedagogui, abiturientų, išlaikiusių 3 ir daugiau valstybinių brandos egzaminų, lietuviškose mokyklose yra 76,9 proc., mokyklose rusų kalba – 52,1 proc., o lenkų kalba – 55,1 proc. Tokie rezultatai daro įtaką ir abiturientų galimybėms įgyti specialybę, profesiją, planuoti užimtumą ir karjerą. Todėl svarbu šių socialinių grupių atstovams skirti daugiau dėmesio ne tik bendrojo ugdymo ir aukštojo mokslo sistemoje, bet ir plėtoti vaikų neformaliojo švietimo, suaugusiųjų švietimo programas, skirtas šių grupių jaunimo spartesnei integracijai į švietimo sistemą, darbo rinką ir visuomenę. 2020 m. pabaigoje Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Tautinių mažumų departamentas) užsakymu sukurtas Tautinių mažumų situacijos darbo rinkoje ir socialinės padėties įvertinimo modelis, stebėsenos metodika. Tačiau šis modelis iš esmės tik pradėdamas taikyti. Trūksta duomenų apie tautinių mažumų, migrantų, karo pabėgėlių, **iš užsienio grįžusio ar atvykusio Lietuvos diasporos jaunimo** situaciją ir iššūkius darbo rinkoje. Užimtumo tarnybos duomenimis, 2022 m. bedarbiais buvo registruota 4 630 Ukrainos jaunuolių iki 29 m., atvykusių į Lietuvos Respubliką dėl Rusijos karo veiksmų Ukrainoje. Kas antras darbo ieškantis Ukrainos karo pabėgėlis, kuriam Užimtumo tarnyboje suteiktas bedarbio statusas, – 30–49 m. moteris. Jaunesnės nei 30 m. moterys sudarė apie penktadalį (18,4 proc.) į Užimtumo tarnybą dėl pagalbos ieškant darbo besikreipusių ukrainiečių. Užimtumo tarnyba stebi Ukrainos piliečių, bėgančių nuo karo, situaciją, juos registruoja Užimtumo tarnyboje, konsultuoja, tarpininkauja įsidarbinant, siūlo dalyvauti priemonėse, gerinančiose jų integraciją į darbo rinką. Karo pradžioje vykdyta aktyvi išorinė komunikacija ir darbdaviai aktyviai kviešti teikti darbo pasiūlymus, skirtus ukrainiečiams. Taip pat ukrainiečiams suteikiama galimybė mokytis lietuvių kalbos.

Romų tautybės asmenų padėties 2020 m. tyrimo analizėje, atliktoje Tautinių mažumų departamento užsakymu, konstatuojama, kad, „lyginant su 2015 m., romų etninės grupės padėtis yra pagerėjusi švietimo, būsto ir sveikatos srityse, o skurdo rizikos rodikliuose ryškesnių pokyčių nėra. Teigiami užimtumo rodiklių pokyčiai fiksuojami jaunimo 20–29 m. amžiaus grupėje ir atskirose gyvenamosiose vietovėse – per penkerius metus išaugo jaunų dirbančių romų dalis ir dirbančių romų skaičius Vilniaus mieste. Nors per pastaruosius penkerius metus nežymiai pagerėjo finansinė romų namų ūkių padėtis, tačiau absoliuti dauguma (96 proc.) romų tautybės asmenų tebegyvena žemiau skurdo rizikos ribos, o 61 proc. – namų ūkiuose, kurie patiria didelį materialinį nepriteklių.“ 2021 m. Tautinių mažumų departamentui atlikus valstybinės kalbos kursų lankytojų (naujai į Lietuvos Respubliką atvykusių užsieniečių, migrantų) apklausą, nustatyta, kad 92 proc. jos dalyvių buvo atvykėliai iš Ukrainos, Baltarusijos Respublikos ar Rusijos Federacijos, 21 proc. apklaustųjų – 18–30 m., 59 proc. respondentų – bedarbiai. Tik 24 proc. respondentų supranta lietuviškai, galėtų rašyti ir kalbėti šia kalba, 71 proc. apklaustųjų šiek tiek supranta lietuvių kalbą, bet ja nekalba. 18 proc. respondentų teigia, kad nesunkiai rado informaciją apie lietuvių kalbos kursus, 82 proc. mano, kad

informacijos yra per mažai. Pagrindiniai informacijos apie lietuvių kalbos kursus šaltiniai – draugai (33 proc.) arba socialiniai tinklai (44 proc.) ir tik 5 proc. tokią informaciją sužinojo iš Užimtumo tarnybos, o 1 proc. – iš valstybinių institucijų, dirbančių su atvykstančiais asmenimis. Tai rodo, kad būtina tobulinti valstybės institucijų ir įstaigų darbą, užtikrinant migrantų ir karo pabėgėlių informavimą bei konsultavimą.

4.8. Darbo vasarą pasiūlos mokiniams ir jos kokybės trūkumas. Įvairios savivaldybių lygmens (pvz., Pakruojo rajono, Alytaus miesto, Tauragės rajono) 2020–2022 m. apklausos rodo, kad nemaža dalis mokinių vasarą dirba arba norėtų dirbti, jei pavyktų rasti darbo vietą. Kita vertus, įdarbindamas nepilnamečių asmenį, potencialus darbdavys susiduria su daugybe apribojimų, kuriuos numato Lietuvos Respublikos darbo kodeksas ir kiti darbo srities teisės aktai, todėl darbo vietų pasiūla nepilnamečiams yra daug mažesnė už paklausą. JRA, siekdama tinkamai reaguoti į mokinių darbo vasarą paklausą, 2021 m. inicijavo Jaunimo užimtumo vasarą ir integracijos į darbo rinką projektų finansavimo konkursą, kuriame galėjo dalyvauti savivaldybės, prie darbdavio skiriamos sumos prisidedančios bent 40 proc. finansavimu, panaudojama įdarbinto nepilnamečio ar jauno žmogaus darbo vietai finansuoti, skiriant iki 350 Eur per mėnesį. Jau pirmaisiais metais konkurse dalyvavo 14 savivaldybių ir buvo finansuota 287 darbo vietos mokiniams. Tačiau būtina ir toliau plėtoti šį paskatų mechanizmą, taip didinant darbdavių sąmoningumą ir formuojant požiūrį, kad darbas įmonėje jaunimui yra ne tik galimybė užsidirbti, bet dažnai ir pirmasis darbas bei galimybė praktiškai susipažinti su profesija ar specialybe, darbo organizavimu įmonėse ir įgyti naudingų asmeninių ir socialinių kompetencijų. Savivaldybių lygmeniu priimant sprendimus dėl mokinių užimtumo programų, svarbu teikti prioritetą tokioms užimtumo programoms, kurias įgyvendinant mokiniams ne tik būtų pasiūlomas fizinis darbas, bet ir būtų panaudojamos jų žinios, intelektas, potencialas, o darbas būtų svarbus ne tik kaip būdas užsidirbti pinigų, bet ir kaip galimybė geriau pažinti savo būsimą profesiją, įgyti svarbių kompetencijų (pvz., darbo komandoje, laiko planavimo, atsakomybės prisiėmimo, iniciatyvos rodymo).

5. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 2 problema – nepakankamas jaunimo autonomiškumas ir apsirūpinimas būstu:

5.1. Ekonominis nesavarankiškumas lemia didelį jaunų žmonių, gyvenančių su tėvais, skaičių. Remiantis 2019 m. „Eurostat“ atlikto tyrimo rezultatais, Lietuvoje maždaug trečdalis (30 proc.) 25–34 m. asmenų gyvena su tėvais (Europos Sąjungos (toliau – ES) vidurkis yra panašus – 31 proc.). Tiesa, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Lietuvoje su tėvais gyvena daug daugiau vaikinių (36 proc.) nei merginų (23 proc.). Šio tyrimo parodyti skirtumai tam tikrose jaunimo grupėse: 22 proc. dirbančiųjų gyvena su tėvais, 37 proc. studentų gyvena su tėvais, 50 proc. nestudijuojančių, nedirbančių, nesimokančių jaunuolių gyvena su tėvais. Remiantis minėto tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad kuo mažesnės asmens pajamos, tuo labiau tikėtina, kad jis gyvens su tėvais, globėjais ar giminėmis, bus labiau linkęs vartoti alkoholį, narkotikus, rūkyti ir daugiau laiko praleisti prie kompiuterio, taip pat bus prastesnė jo psichikos ir fizinė sveikata.

5.2. Trūksta konsultavimo paslaugų jaunoms šeimoms bei lengvatų jaunoms šeimoms, įsigyjančioms būstą didžiuosiuose miestuose. Nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjančioms jaunoms šeimoms įstatymui, jaunoms šeimoms (kai kiekvienas iš sutuoktinių ar asmenų, sudariusių registruotos partnerystės sutartį, yra iki 36 m., taip pat šeimoms, kuriose motina arba tėvas, globėjas (rūpintojas) vieni augina vieną ar daugiau vaikų arba (ir) vaiką (vaikus), kuriam (kuriems) nustatyta nuolatinė globa (rūpyba), ir yra iki 36 m.), nevertinant jų turimo turto ir gaunamų pajamų, imančioms būsto kreditą pirmajam būstui įsigyti Lietuvos regionuose, teikiama finansinė paskata, skiriant subsidiją būsto kredito daliai apmokėti arba jaunos šeimos prašymu – pradiniam įnašui padengti. Skiriamos subsidijos dydis yra nuo 15 iki 30 proc. būsto kredito pirmajam būstui įsigyti dydžio, priklausomai nuo šeimoje auginamų vaikų skaičiaus. Tačiau, remiantis minėtu įstatymu, subsidija neskiriama jaunoms šeimoms, įsigyjančioms būstą didžiuosiuose miestuose. Pagal Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą, nepasiturinčioms jaunoms šeimoms, buvusiems likusiems be tėvų globos asmenims iki 36 m. ar jų šeimoms, įvertinus jų turimą turtą ir gautas pajamas, taip pat teikiama parama būstui įsigyti. Nuo 2022 m. sausio 1 d. jaunoms šeimoms skiriamos subsidijos dydis siekia nuo 15 iki

30 proc. (vietoj 10 proc.) būsto kredito pirmajam būstui įsigyti dydžio, priklausomai nuo šeimoje auginamų vaikų skaičiaus, buvusiems likusiems be tėvų globos asmenims iki 36 m. ar jų šeimoms skiriama 30 proc. (vietoj 20 proc.) būsto kredito pirmajam būstui įsigyti dydžio subsidija. Atsižvelgiant į visuomenės ir jaunimo finansinį raštingumą, daliai jaunų šeimų taip pat trūksta kokybiškos informacijos ir konsultavimo paslaugų rengiant paraišką gauti subsidiją bei vėlesniuose paskolos mokėjimo etapuose, todėl būtina užtikrinti tokių paslaugų teikimą (Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pozicija dėl būsto nuomos ar įsigijimo jauniems žmonėms priimta 2019 m. balandžio 27–28 d.).

5.3. Būtina plėtoti finansinės pagalbos mechanizmus jaunimui, įsigyjančiam ar nuomojančiam būstą. Pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą, nepasiturintys gyventojai ir šeimos, įvertinus jų turimą turtą ir gautas pajamas, ne trumpiau kaip vieniems metams išsinuomoję fiziniams ar juridiniams asmenims (išskyrus savivaldybes) priklausanti būstą ir sudarytą būsto nuomos sutartį įregistravę Nekilnojamojo turto registre, gali pretenduoti į būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją. Šiuo metu maksimalus būsto nuomos mokesčio dalies kompensacijos dydis, pavyzdžiui, asmeniui be šeimos, besinuomojančiam būstą Vilniaus mieste, yra 210,56 Eur/mėn. Tokio dydžio suma stipriai apriboja galimų paramos gavėjų skaičių, todėl būtina apsvarstyti galimybes didinti kompensacijos sumą arba kitus paramos mechanizmus norintiesiems išsinuomoti būstą, arba paskatas nuomotojams, pavyzdžiui, mokesčių lengvatas. Būtina analizuoti mokestinių lengvatų ar finansinės pagalbos tam tikroms jaunimo grupėms, įsigyjantiems ar nuomojantiems būstą asmenims (pavyzdžiui, diasporos jaunimui, siekiant skatinti jo grįžimą ar atvykimą į Lietuvą) poreikius.

6. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 3 problema – nepakankamas jaunimo kūrybiškumo ir verslumo skatinimas, lemiantis prastėjančią Lietuvos verslumo situaciją pasauliniame kontekste:

6.1. Lietuvos verslumo rodiklio pasauliniuose reitinguose sąstingį lemia ir nepakankamai ugdomas vaikų ir jaunimo kūrybiškumas bei verslumas. Analizuojant Lietuvos rodiklius pasauliniuose verslumo reitinguose, per pastaruosius metus matomas verslumo situacijos Lietuvoje sąstingis ar net blogėjimas. Per pastaruosius ketverius metus Lietuva pagal Globalaus verslumo ir plėtros indeksą (GEDI) nusmuko iš 28 į 37 vietą. Pasaulio ekonomikos forumo sudarytuose pasauliniuose 2021 m. verslumo reitinguose tarp 78 šalių Lietuva užima 48 vietą (2020 m. reitinge – 47), iš Baltijos jūros regiono ir kaimyninių šalių aplenkdamą tik Latvijos Respubliką (55) ir Baltarusijos Respubliką (57). Remiantis 2021 m. JRA užsakymu atliktos Lietuvoje suteikiamų kompetencijų analizės duomenimis, bendrojo ugdymo sistemoje nėra bendrosios programos, skirtos jaunimui informacijai apie verslumą gauti ar su verslumu susijusioms kompetencijoms įgyti.

6.2. Veikiantys verslumo skatinimo mechanizmai bendrojo ugdymo įstaigose yra pažangūs, bet įtraukia tik mažą dalį mokinių. Veikiantys mechanizmai verslumo kompetencijoms ugdyti, pvz., VŠĮ „Lietuvos Junior Achievement“ veikla Lietuvos bendrojo ugdymo ir profesinėse mokyklose, yra pažangūs ir rezultatyvūs, tačiau neįtraukia didžiosios dalies mokinių. Remiantis VŠĮ „Lietuvos Junior Achievement“ pateikta informacija, ji vykdo savo veiklą maždaug 400 bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų, į veiklas įtraukdama apie 23,3 tūkst. mokinių, o Lietuvoje 2020–2021 m. m. šalyje veikė iš viso 977 bendrojo ugdymo įstaigos, kuriose pagal bendrojo ugdymo programas buvo ugdoma 327 tūkst. mokinių, bei 67 profesinio mokymo įstaigos, kuriose mokėsi 27,5 tūkst. mokinių.

6.3. Nepakankamas dėmesys tam tikro amžiaus ar tam tikrų socialinių grupių jaunimo verslumui ugdyti. Tyrimo rezultatai rodo, kad verslumą skatinančiose veiklose yra dalyvavę tik 12 proc. respondentų. Šiose veiklose daugiausia teko dalyvauti 14–19 m. jaunimui. Mažiausia šiose veiklose teko dalyvauti 20–24 m. jaunimui (tik 5,8 proc.). Jaunimo, ypač pabaigusio mokyklą, dalyvaujančio verslumo skatinimo veiklose, skaičius nepakankamas. Daugiausia verslumo skatinimo veiklose dalyvauja aktyvus jaunimas, kuris dalyvauja ir kitose veiklose. Tyrimas rodo, kad mokyklą baigusio jaunimo verslumo ugdymo sistema nepakankamai išplėtotą, ypač jeigu jaunas žmogus nestudijuoja universitete arba kolegijoje. Taip pat matoma sąsaja tarp jaunimo verslumo ir politinio

aktyvumo, jaunimo sveikatos, priklausomybių. Tie, kas žino apie verslumo mokymus, yra politiškai aktyvesni, pozityviau žvelgia į politiką, pasižymi geresne fizine ir psichine sveikata, mažiau rūko, vartoja mažiau alkoholio ir narkotikų. Svarbu skatinti ir diasporos jaunimo verslumą, atsižvelgiant į didelį diasporos jaunimo verslumo potencialą, aktyvią šiam jaunimui prieinamą akademinį organizacijų, profesinių tinklų veiklą.

7. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 4 problema – mažas jaunimo susidomėjimas visuomenine veikla, stagnuojantys pilietiškumo rodikliai:

7.1. Mažėja jaunimo pilietinės galios indeksas. Pilietinės visuomenės instituto atlikto 2022 m. Pilietinės galios indekso (toliau – PGI) tyrimo duomenimis, visuomenės pilietinė galia sumažėjo: PGI reikšmė sumažėjo nuo 41,3 balo (2020 m.) iki 35,9 balo (2022 m.). Jaunimo (2022 m. – 18–29 m., 2020 m. – 16–29 m., 2019 m. – 15–29 m.) grupėje per tą patį laikotarpį PGI reikšmė taip pat smuko nuo 42,4 (2019 m.) iki 38,4 balo (2022 m.). Dar stipriau 2022 m. sumažėjo jaunimo pilietinės veiklos potencialas. 2019 m. būtent ši amžiaus grupė, lyginant su kitomis, buvo labiausiai nusiteikusi veikti visuomenėje kylant problemoms (2019 m. 15–29 m. amžiaus grupės pilietinės veiklos potencialo vidurkis siekė 42,2 balo ir aplenkė visų amžiaus grupių vidurkį (36,8 balo). 2022 m. jaunimas pagal pilietinės veiklos potencialą (31,3 balo) susilygino su visų amžiaus grupių vidurkiu – galima daryti išvadą, kad jaunimo pilietinės veiklos potencialas smuko labiausiai.

7.2. Jaunimas pilietinę saviraišką labiausiai sieja su jaunimo organizacijomis, tačiau realiai renkasi kitas dalyvavimo pilietinėse veiklose formas, pirmiausia – dalyvavimą rinkimuose. 2021 m. pabaigoje JRA užsakymu atliktas jaunimo nuomonės apie dalyvavimą pilietinėse veiklose ir jam poveikį darančius veiksniai Lietuvoje sociologinis tyrimas (toliau – Jaunimo nuomonės apie pilietiškumą tyrimas) parodė, kad Lietuvos jaunimas pilietinę saviraišką labiausiai sieja su jaunimo organizacijomis (79 proc. apklaustųjų sutiko, kad ši veikla priskiriama dalyvavimui pilietinėse veiklose). Kitos dažnai kaip pilietinės suvokiamos veiklos: jaunimo interesų atstovavimas mokyklos ar universiteto savivaldos institucijose (75 proc. sutinkančių), dalyvavimas vienkartinėse pilietinėse akcijose (talkos ir pan.) (75 proc. sutinkančių), dalyvavimas mokinių parlamento, savivaldybių jaunimo reikalų tarybų bei kitose panašiose veiklose (74 proc. sutinkančių) ir dalyvavimas rinkimuose (63 proc. sutinkančių). Vis dėlto jaunimo suvokimas apie galimo dalyvavimo pilietinėse veiklose būdus kiek skiriasi nuo realaus dalyvavimo rodiklių, pvz., dažniau dalyvaujama rinkimuose nei jaunimo organizacijų veikloje. Tai būtų galima paaiškinti rinkimų laikymu pilietine pareiga ir nedidele laiko investicija į šią veiklą. Dažniausiai jaunimo pasirenkamos dalyvavimo pilietinėse veiklose formos – Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai (67 proc. aktyviai dalyvaujančio jaunimo) ir Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai (66 proc. aktyviai dalyvaujančio jaunimo).

7.3. Didžioji dalis jaunų žmonių nedalyvauja jokiame pilietinėje veikloje, tačiau dalis jų įsitrauktų į dalyvavimą veiklose, jei būtų sukurtos tinkamos sąlygos. Tyrimo rezultatai rodo gana mažą jaunų Lietuvos žmonių įsitraukimą į pilietines veiklas – pusė (51 proc.) apklaustųjų nedalyvauja visiškai jokių organizacijų veiklose, o dalyvaujantys dažniausiai renkasi sporto (22 proc.) bei kultūrines (12 proc.) veiklas. Tik 7 proc. apklaustųjų nurodė, kad yra kokios nors nevyriausybinių organizacijos (toliau – NVO) nariai. Motyvaciją įsitraukti į pilietines veiklas didinantys veiksniai, Tyrimo duomenimis, galėtų būti asmeniškai aktualių klausimų sprendimas (63 proc. sutinkančių apklaustųjų) bei galimybė lanksčiau (pvz., nuotoliniu būdu, patogiu metu ir pan.) dalyvauti šiose veiklose (59 proc. sutinkančių apklaustųjų). Kitas galimas praktinis stimulus – materialus arba nematerialus atlygis už dalyvavimą. Tik vienas iš minėtų motyvacinių veiksnių – lankstesnio dalyvavimo pilietinėse veiklose galimybė – susijęs su organizaciniu aspektu ir, tikėtina, daugelyje pilietinių veiklų techniškai galėtų būti įgyvendintas. Lyginant 2010–2011 m. ir 2020 m. Tyrimų duomenis, matyti daugiau pozityvių nuostatų dėl pilietinės veiklos, t. y. didesnė dalis jaunuolių linkę pozityviai vertinti pilietinę veiklą, taip pat jaučiasi šalyje saugesni, tačiau kartu matomas pilietinio ir politinio aktyvumo rodiklio sumažėjimas. Tikėtina, kad minėtos pozityvios nuostatos yra būtina, bet nepakankama sąlyga dalyvavimui pilietinėje veikloje arba įsitraukimui į konkrečias veiklas.

7.4. Smukusį jaunimo labdaringumą lemia jo aplinkos palaikymas. Lyginant 2010–2011 m. ir 2020 m. atliktų Tyrimų rezultatus, akivaizdu, kad nuosmukį taip pat patyrė pilietiškumo ir labdaringumo rodiklis: žemas pilietiškumo ir labdaringumo rodiklis 2020 m. buvo būdingas beveik 15 proc. didesnei respondentų daliai. Mokinių grupėje pilietiškumo ir labdaringumo rodiklis susijęs su socialiniu palaikymu. Aktyvesnis jaunimas sulaukia daugiau palaikymo iš savo artimųjų. Galima abipusė sąveika: mokinių išitraukimą į pilietines ir labdaringas veiklas skatina jų socialinė aplinka, tėvų aktyvumas, draugų dalyvavimas, bet kartu, dalyvaudami šiose veiklose, jie sulaukia daugiau socialinio palaikymo, nes veiklų dalyviai ir bendraminčiai vieni kitus palaiko.

7.5. Stiprėja neigiamas jaunimo požiūris į politiką. Lyginant 2010–2011 m. ir 2020 m. Tyrimų rezultatus, matyti, kad smarkiai pablogėjo jaunimo požiūris į politiką. Negatyviausias požiūris į politiką būdingas 14–19 m. amžiaus grupei (60,4 proc. jos atstovų negatyvumo lygis 2020 m. buvo aukštas). Negatyvaus požiūrio į politiką sąsajos su dalyvavimu politinėse ir pilietinėse veiklose nustatytos tik nedarbingo ir nesimokančio jaunimo grupėje: kuo negatyvesnis požiūris, tuo rečiau dalyvaujama politinėse ir pilietinėse veiklose. Šioje grupėje buvo nustatyti ryšiai tarp negatyvaus požiūrio į politiką ir galimybių pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą.

7.6. Jaunimas linkęs dalyvauti savanoriškoje veikloje, tačiau skiriasi miestuose ir kaimuose gyvenančio jaunimo požiūris į savanorystę. Remiantis 2019 m. savanorystės programos „Social Breeze“ įgyvendintojų užsakymu atlikto visuomenės požiūrio į savanorišką veiklą tyrimo (toliau – „Social Breeze“ tyrimas) rezultatais, 48 proc. jaunesnio amžiaus (14–19 m.) žmonių teigiamai vertina savanorystę, jaunimas yra labiausiai savanorystę palaikanti amžiaus grupė. Tą patvirtina ir 2020 m. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) užsakymu atlikto bendruomeninės ir savanoriškos veiklos tyrimo (toliau – Savanoriškos veiklos tyrimas) rezultatai. 47 proc. mokinių yra dalyvavę anksčiau arba dabar dalyvauja savanoriškoje veikloje. 37 proc. dar nėra dalyvavę, bet norėtų dalyvauti ir tik 15 proc. nenorėtų dalyvauti joje. Apklausti mokiniai dažniau sutinka, nei nesutinka, kad savanorystė suteikia galimybę tobulinti jau turimus asmeninius įgūdžius ir profesines kompetencijas (visiškai sutinka 40 proc., sutinka 50 proc.), kad savanorystė – labai gerbtina veikla, kuri duoda daug naudos visuomenei (36 proc. ir 50 proc.), kad savanorystė turėtų tapti įprastine veikla, kuri užtikrintų kiekvieno asmens indėlį į bendruomenės gerovę (30 proc. ir 49 proc.). Daugumos mokinių dalyvavimą savanoriškoje veikloje lemia vertybės ir visuomeniniai motyvai: 43 proc. moksleivių dalyvauja savanoriškoje veikloje, nes mato tokios veiklos prasmę, 38 proc. – nes gali padėti kitiems, 32 proc. – nes tiki savanorystės idėja. Remiantis 2020 m. Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (toliau – LIJOT) atlikto Jaunimo savanoriškos veiklos plėtros tyrimo rezultatais, analizuojant jaunimo savanorystę, identifikuoti skirtumai tarp jaunimo, gyvenančio miestuose ar didmiesčiuose, ir jaunimo, gyvenančio kaimiškose vietovėse. Kaimiškose vietovėse dalyvauti savanoriškoje veikloje linkę apie 18 proc. jaunimo. Miestuose ir didmiesčiuose linkę savanoriauti dvigubai daugiau – atitinkamai 32 ir 34 proc. jaunimo.

7.7. Savanoriškos veiklos pasiūla tik iš dalies atitinka jaunimo poreikius, trūksta informacijos apie galimybes dalyvauti savanoriškoje veikloje. Remiantis „Social Breeze“ tyrimo rezultatais, veikiantis priimančiųjų organizacijų tinklas ir siūlomos sritys, kuriose jaunimas gali savanoriauti, tik iš dalies atitinka norinčio savanoriauti jaunimo poreikius ir interesus, todėl nemaža dalis norinčių dalyvauti savanoriškoje veikloje asmenų to nedaro. JRA turimais duomenimis, nors Jaunimo savanoriškos tarnybos programos (toliau – JST) dalyvių skaičius nuolat auga (nuo 460 savanorių 2020 m. iki 920 savanorių 2022 m.), tačiau iš maždaug 500 Lietuvoje veikiančių priimančiųjų organizacijų jau kelerius metus iš eilės aktyvios buvo (priėmė bent 1 savanorį) tik apie 50 proc., todėl galima teigti, jog savanorystės vietų pasiūla yra pakankama, nes dalis organizacijų neturi JST dalyvių. 3 savivaldybėse savanorių apskritai nėra. Daugiausia (73 proc.) mokinių savanoriškai dalyvauja aplinkos tvarkymo veiklose. Teikia pagalbą organizuojant kultūrinius projektus 30 proc. mokinių. Teikia pagalbą vyresnio amžiaus asmenims ir organizuojant bendruomenės veiklas 20 proc. mokinių. Iš nesavanoriaujančių mokinių 45 proc. neužsiima savanoriška veikla, nes neturi laiko, 25 proc. – dėl amžiaus, 15 proc. nemano, kad gali būti kuo nors naudingi. Asmenis, nedalyvaujančius savanoriškoje veikloje, labiausiai paskatintų tą daryti bendraminčių, aplinkos palaikymas (46 proc.), daugiau informacijos, kur galima dalyvauti

savanoriškoje veikloje (38 proc.), didesnis savanoriškos veiklos pripažinimas (16 proc.). Iš asmenų, dar nedalyvavusių savanoriškoje veikloje, bet planuojančių tą daryti, 64 proc. norėtų rūpintis benamiais gyvūnais, 37 proc. – rūpintis gamta, tvarkyti aplinką, po 23 proc. – dalyvauti organizuojant bendruomenės veiklas, sporto renginius, prižiūrėti vienišus asmenis ar asmenis su negalia, 15 proc. – organizuoti kultūros renginius. Kad savanoriškos veiklos pripažinimas yra svarbus, ypač vyresniųjų klasių mokiniams, rodo ir savanorių, pasinaudojusių papildomu 0,25 balu stojant į aukštąsias mokyklas, dalis: 2020 m. šiuos papildomus balus gavo 197 jauni žmonės, 2021 m. – 337. Remiantis Savanoriškos veiklos tyrimo rezultatais, NVO ir savanorių nuomone, savanoriškos veiklos kultūra Lietuvoje vis dar silpna: ji nevertinama, ypač regionuose; mokyklose, biudžetinėse ar kitose įstaigose ir net verslo įmonėse savanoriškos veiklos samprata iškreipta, o priimančiųjų organizacijų darbuotojų kompetencijos šioje srityje žemos. Nepakankamas valstybės institucijų dėmesys savanoriškai veiklai: trūksta tarpinstitucinio bendradarbiavimo nacionaliniu ir vietos lygmenimis, įvairių sričių projektų konkursuose nenumatomos galimos savanoriškos veiklos ir išlaidos darbui su savanoriais. Savanoriškos veiklos įstatymo nuostatos nepakankamai pritaikomos, nėra išsamių tyrimų, kokią naudą duoda ir kokį poveikį daro savanoriška veikla šalies socialiniam ir ekonominiam gyvenimui, nėra bendros duomenų bazės, kur savanoriai galėtų rasti visą informaciją apie savanoriškos veiklos galimybes. Organizacijose trūksta žmogiškųjų ir finansinių išteklių savanoriams paruošti ir su jais dirbti, savanorių mokymams organizuoti; didžiausias iššūkis organizacijoms – ilgalaikė savanorystė.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [AI-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

7.8. Jaunimas aktyviai naudojami internetu, socialiniais tinklais, tačiau menkai tikrina informacijos patikimumą ir jam trūksta gebėjimų atpažinti informacines atakas. Bendrovės „Spinter tyrimai“ 2021 m. atliktos visuomenės nuomonės apklausos duomenimis, 65 proc. Lietuvos gyventojų visiškai sutinka arba sutinka su teiginiu, kad Rusijos Federacija sąmoningai daro informacinį poveikį Lietuvos gyventojams, bandydama paveikti jų nuostatas. 2020 m. taip manančių buvo 63 proc. Tačiau informacinių ir kibernetinių grėsmių plitimas gali neigiamai paveikti piliečių atsparumą ir pilietinę valią, ypač atsižvelgiant į nepakankamus visuomenės gebėjimus susidoroti su šių grėsmių padariniais: 47 proc. piliečių nurodo negebantys atpažinti informacinių atakų ir klaidinančios informacijos (bendrovės „Spinter tyrimai“ 2020 m. atliktas Lietuvos gyventojų nuomonės aktualiais su krašto apsauga susijusiais klausimais tyrimas). Šią informaciją patvirtina ir „Eurostat“ 2021 m. atlikto tyrimo rezultatai, atskleidžiantys, kad tik 23 proc. ES šalių gyventojų tikrina informacijos, kurią pamatė socialiniuose tinkluose, tikrumą, o Lietuvos gyventojų, tikrinančių tokią informaciją, dalis buvo pati mažiausia iš visų šalių – 11 proc. Apie 55 proc. Lietuvos gyventojų reguliavo prieigą prie bet kokios jų asmeninės informacijos internete, o ES šalių vidurkis – 74 proc. 57 proc. Lietuvos piliečių teigia nežinantys, kaip elgtis susidūrus su kibernetinio saugumo incidentu (bendrovės „Spinter tyrimai“ 2019 m. atliktas Lietuvos gyventojų nuomonės aktualiais su krašto apsauga susijusiais klausimais tyrimas), visuomenėje taip pat vis dar nepakankamai įvertinamas kibernetinių incidentų poveikis (Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos (toliau – KAM), Nacionalinio kibernetinio saugumo centro prie Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos kariuomenės Strateginės komunikacijos departamento parengta Nacionalinė kibernetinio saugumo būklės ataskaita, 2019, 53 p.). Remiantis „Kantar Digital“ 2019 m. atliktų tyrimų rezultatais, bent vienu socialiniu tinklu per paskutinius 3 mėnesius Lietuvoje naudojami 77 proc. gyventojų, o Z kartoje (16–24 m. asmenys) tokių naudotojų net 99 proc. Prie „Facebook“ paskyrų per savaitę prisijungia 97 proc. Z kartos asmenų. Z karta naujienas daugiausia sužino per socialinius tinklus, o ne per tiesiogines žiniasklaidos interneto svetaines. Be to, pastaraisiais metais jaunimas pirmenybę ėmė teikti anonimiškumui, uždaroms bendruomenėms, tokioms kaip „Discord“, „Twitch“ ir „Reddit“, kur gali susikurti profilį su slapyvardžiu ir bendrauti, dalintis turiniu uždaroje grupėse.

8. Nacionalinės jaunimo politikos 5 problema – neužtikrinama jaunimo fizinei ir psichikos sveikatai pakankamai palanki aplinka:

8.1. Ugdymo įstaigose įgyvendinamų programų turinys ir jaunimui teikiamos informacijos prieinamumas bei poveikis yra nepakankami. ŠMSM 2022 m. kovo mėnesį

pateiktais duomenimis, ugdymo įstaigose jų pačių pasirinkimu įgyvendinama 19 įvairių patyčių, smurto, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo ir kt. prevencijai, socialiniams įgūdžiams stiprinti skirtų programų. 2020–2021 m. prevencines programas įgyvendino ir jose dalyvavo 96 proc. bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų. Tačiau, remiantis LiJOT 2020 m. atlikto Jaunimo psichikos sveikatos stiprinimo Lietuvoje tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad mokyklų patirtys ir programų kokybė labai skiriasi. Prevencinės programos mokyklose, vaikų švietimas savivaldybėse irgi skiriasi: trūksta įrodymais grįstų programų, stokojama ir žmogiškųjų pajėgumų, psichologų ir socialinių pedagogų darbo krūvis didelis, jie nespėja arba jų trūksta. Kita vertus, mokyklose psichologai labiau padeda mokymosi procese, o ne iš esmės spręsti psichologines problemas, dažnai net negali nusiųsti jauno žmogaus į įstaigas, kur jis gautų reikiamą pagalbą. Mokykla labiau orientuota į aukštus mokinio mokymosi rezultatus, o ne į jo laimės jausmą. Jauno žmogaus aplinka (mokykla, bendruomenė) galėtų būti labiau įgalinta padėti spręsti problemas. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – NTAKD) sukūrė ir prižiūri jaunimui skirtas interneto svetaines, skirtas žalingų įpročių prevencijai: www.askritiskas.lt ir www.nerukysiu.lt. 2021 m. interneto svetainę www.askritiskas.lt aplankė daugiau kaip 8 tūkst. lankytojų, iš kurių 84 proc. – nauji lankytojai. 2021 m. interneto svetainės www.nerukysiu.lt lankytojų skaičius siekė 46 tūkst., didžioji dauguma jų – 84,5 proc. – naujai prisijungę.

8.2. Lietuvos vaikų ir jaunimo psichikos sveikatos rodikliai išlieka prasti. Lietuva – viena pirmaujančių šalių pagal savižudybių skaičių, ypač 25–29 m. amžiaus grupėje. Analizuojant vaikų ir jaunimo psichikos sveikatą, svarbu paminėti, jog pagal bendrus vaikų gerovės vertinimo rezultatus Lietuva užima tik 33 vietą, o pagal psichikos sveikatą – tik 36 vietą iš 38 šalių (UNICEF, 2020 m.). 2018 m. atlikti Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) tyrimai atskleidžia, jog Lietuvoje penkiolikmečiai patiria daug skirtingų emocinių, psichologinių bei socialinių problemų ir ypač jautri sritis – patyčios. Taip pat didelė dalis jaunimo jaučia įtampą, spaudimą mokykloje ir kt. Tik 24 proc. merginų ir 44 proc. vaikinų savo sveikatą vertina labai gerai. Remiantis NTAKD 2020 m. atlikto Aukštųjų mokyklų studentų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir prevencijos tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad daugiau nei pusė studentų propaguoja sveiką gyvenseną, yra patenkinti gyvenimu, mano, kad juos supranta ir palaiko jų šeima bei draugai. Tik kiek mažiau nei pusė studentų yra patenkinti savo fizine sveikata, o daugiau nei ketvirtadalis studentų nėra patenkinti savo sveikata. PSO 2017 m. duomenimis, „savižudybė yra pirma pagal svarbumą 10–19 m. amžiaus vaikų ir jaunimo mirties priežastis mažas ir vidutinės pajamas gaunančiose šalyse ir antra pagal svarbumą 10–19 m. amžiaus vaikų ir jaunimo mirties priežastis dideles pajamas gaunančiose šalyse. Bendras mirčių dėl savižudybės procentas tarp 10–19 m. amžiaus vaikų ir jaunimo 2017 m. šalyse, priklausančiose PSO, buvo 15 proc., o Lietuvoje jis viršijo net 20 proc. ir Lietuvos savižudybių statistika buvo antra pagal blogumą tarp šalių, kurios yra PSO narės.“ Valstybės duomenų agentūros 2020 m. duomenimis, ši situacija negerėja: 2019 m. tarp 15–29 m. asmenų savižudybės vidutiniškai sudarė 24,36 proc. visų mirčių, o daugiausia jų buvo tarp 25–29 m. vyrų. Remiantis NTAKD 2020 m. atlikto Aukštųjų mokyklų studentų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir prevencijos tyrimo rezultatais, net 28,1 proc. studentų yra galvoję apie savižudybę. Panašūs rezultatai matomi Lietuvos emocinės paramos tarnybų asociacijos 2021 m. ataskaitoje – per pastaruosius metus jaunimo skambučiai „Jaunimo linijoje“ dėl savęs žalojimo ir (ar) savižudybės rizikos sudarė 22 proc. visų skambučių, „Vaikų linijoje“ taip pat labai (nuo 9 iki 17 proc.) padaugėjo vaikų skambučių dėl savižudybės rizikos – jau seniai tai viena iš dažniausių vaikų skambučių priežasčių.

8.3. Psichologinis smurtas ir patyčios – vis dar labai paplitęs reiškinys tarp jaunimo. Valstybės duomenų agentūros 2022 m. duomenimis, kas 10-as dėl smurto artimoje aplinkoje nukentėjęs asmuo – vaikas iki 18 m., tačiau smurto sąvoka apima daug daugiau problemų, kurios neatsispindi šioje statistikoje. Lietuvos moksleivių sąjungos 2018 m. atlikto tyrimo duomenimis, 25 proc. mokinių patys arba jų draugai susiduria su smurtu (fiziniu, psichologiniu, seksualiniu, nepriežiūra). Dažniausiai mokykloje patiriamas kitų mokinių bei mokytojų smurtas. Svarbu paminėti ir tai, jog 33 proc. mokytojų patys arba jų kolegos susiduria su smurtu, o smurtautojais, naudojančiais prieš juos psichologinį smurtą, įvardijami mokiniai. Lietuva pagal 11, 13 ir 15 m. vaikų statistiką patenka tarp valstybių, kuriose daugiausia vaikų patiria patyčias arba patys tyčiojasi iš kitų tiek gyvai,

tiek internetinėje erdvėje. Vyriausybės strateginės analizės centro (toliau – STRATA) atlikta suinteresuotų šalių apklausa atskleidžia, kad patyčių paplitimo mastas panašus tiek didžiųjų miestų, tiek regionų mokyklose, tačiau skiriasi skirtingo profilio švietimo įstaigose: gimnazijose ir vidurinėse mokyklose patyčias paplitusiu reiškiniu laiko ketvirtadalis mokinių, profesinėse mokyklose ši dalis kone dvigubai didesnė – net 42 proc. Labai svarbu ir tai, kad apklausos rezultatai rodo, jog mokytojai patyčias pastebi gerokai rečiau nei mokiniai, ypač profesinėse mokyklose, kuriose mokytojai patyčias laiko paplitusiu reiškiniu net 3,5 karto rečiau nei mokiniai (STRATA, 2017 m.). Kyla klausimas, kiek mokyklos bendruomenė geba patyčias atpažinti ir daryti poveikį, kad jų mažėtų. STRATA duomenimis, „mokinių, besimokančių probleminėse mokyklose, gamtamokslio rezultatai net 55 taškais mažesni nei kitų mokyklų mokinių. Tai reiškia, kad mokiniai, susiduriantys su patyčiomis, žinių lygiu nuo bendraamžių atsilieka maždaug pusantrų metų“ (STRATA, 2017 m.).

8.4. Psichikos sveikatai skiriami ištekliai nepakankami, o veikianti pagalbos jaunam žmogui sistema neorientuota į prevenciją ir neefektyvi. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos 2018 m. duomenimis, ES šalyse tiesioginėms ir netiesioginėms išlaidoms, susijusioms su psichikos sveikatos problemomis, vidutiniškai skiriama 4,1 proc. bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP), tačiau Lietuvoje – tik 2,64 proc. BVP. ŠMSM 2019 m. duomenimis, bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 2,3 tūkst. pagalbą mokiniui teikiančių specialistų (socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, psichologų, socialinių darbuotojų). Tačiau šimtui mokinių vidutiniškai teko 0,7 specialisto. Taip pat 74 proc. pagalbą mokiniui teikiančių specialistų dirba miestuose, todėl, pavyzdžiui, mieste vienam psichologui tenka 1 751 vaikas, o kaime – 15 763 vaikai. Remiantis LiJOT 2020 m. atlikto Jaunimo psichikos sveikatos stiprinimo Lietuvoje tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad Lietuvoje įgyvendinamos psichikos sveikatai gerinti skirtos priemonės daugiau orientuotos į intervenciją, o ne į prevenciją. Stokojama tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir nuoseklumo – programos netęstinės, prioritetai kaitaliojami (tai savižudybių prevencija, tai patyčios ir pan.), tai neleidžia dirbti nuosekliai, išnaudojant jau turimą įdirbį. Analizuojant tarpinstitucinio bendradarbiavimo tinklą, išskirtina tai, kad Lietuvoje nesuformuota jauno žmogaus palydėjimo sistema, kuri užtikrintų pagalbos jaunimui paslaugų teikimo tęstinumą, jo psichikos sveikatos stebėseną ir leistų, suteikiant pagalbą konkrečiam asmeniui, koordinuoti esamą organizacijų tinklą. Pagrindinės tai sąlygojančios priežastys – specialistų, kurių veiklos sritis būtų orientuota būtent į jaunimo psichikos sveikatos problemas, stygius, jau minėtas sistemos nekompleksiškumas ir organizacijų, dalyvaujančių sprendžiant tam tikras jaunimo psichikos sveikatos problemas, funkcijų įvairovė. Analizuojant paslaugas jaunimui, paminėtina nuo 2014 m. pradėta įgyvendinti adaptuoto ir išplėsto jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų (toliau – JPSPP) teikimo modelio įdiegimo programa. Įgyvendinant ją, įkurta 12 JPSPP koordinacinių centrų, kurie konsultuoja ir siunčia jaunimą pas tinkamus specialistus, kad jis gautų konsultacijas su sveikata susijusiais klausimais, konsultuoja specialistus dėl jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, koordinuoja jų veiklą ir kt. Nepaisant to, Lietuvoje, net ir tose savivaldybėse, kur teikiamos JPSPP, susiduriama su šių paslaugų prieinamumo apribojimais: 1) psichikos sveikatos centre teikiamų nemokamų psichologo konsultacijų skaičius ribojamas (iki 5 konsultacijų per metus), o už papildomas psichologo konsultacijas reikia sumokėti, taigi neužtikrinamas paslaugų teikimo tęstinumas (pažymėtina, jog sveikatos apsaugos ministro patvirtinti teisės aktai nemokamų psichologo konsultacijų skaičiaus neriboja); taip pat dėl specialistų trūkumo dalyje įstaigų susiformuoja laukiančiųjų eilės; 2) kaip ir didelėje dalyje kitų šalių, susiduriama su problema, kai vaikams leidžiama naudotis sveikatos (įskaitant psichikos sveikatą) paslaugomis be tėvų sutikimo tik nuo 16 m. PSO duomenimis (2019 m.), mažiau nei 25 proc. šalių leidžia vaikams iki 16 m. naudotis sveikatos paslaugomis be tėvų sutikimo, o 13–14 m. asmenys jas gali gauti tik keliose šalyse, tad yra rizika jaunesniems nei 16 m. vaikams, esant tam tikroms aplinkybėms ir nesant tėvų palaikymo, laiku negauti reikiamos pagalbos ir dėl to susidurti su vis didesnėmis psichikos sveikatos problemomis.

8.5. Jaunimo kompetencijos psichikos sveikatos klausimais nepakankamos, kad galėtų tinkamai ja pasirūpinti. Remiantis LiJOT 2020 m. atlikto Jaunimo psichikos sveikatos stiprinimo Lietuvoje tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad jaunimui trūksta gebėjimų rūpintis savo sveikata, jis mažai žino apie psichikos sveikatą, stigmatizacija. Kilus problemų, jaunimas labiau pasitiki

bendraamžiais, o ne specialistais. Prie šių problemų stipriai prisideda ir visuomenės požiūris. Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto Etninių tyrimų skyriaus ir nevyriausybinės organizacijos „Diversity Development Group“ 2021 m. atlikto Lietuvos gyventojų nuostatų etninių ir religinių grupių atžvilgiu tyrimo rezultatai atskleidžia, kad 48,3 proc. gyventojų nenorėtų gyventi psichikos negalią turinčio asmens kaimynystėje, o 46,2 proc. nenorėtų kartu dirbti. Tokių asmenų skaičius didėja, palyginti su 2019 ir 2020 m. atliktų tyrimų rezultatais. Tai ne tik daro neigiamą emocinį poveikį, bet ir kelia realią žalą psichikos sveikatai, mažina galimybes kreiptis medicininės, socialinės, teisinės ir kitos pagalbos, neigiamai veikia santykius su aplinkiniais (Valstybinis psichikos sveikatos centras, 2019 m.), tad būtinos neformalios ir neinstitucionalizuotos pagalbos priemonės bei su jaunimu dirbančių asmenų gebėjimų atpažinti galimas psichikos problemas ugdymas.

8.6. Emocinės pagalbos linijų paslaugų vis dar nepakanka, kad būtų patenkintas pagalbos poreikis. 2020 m. įsteigtas nacionalinis bendras emocinės paramos linijas („Vilties liniją“, „Pagalbos moterims liniją“, „Jaunimo liniją“, „Vaikų liniją“, „Sidabrinę liniją“ ir „Tėvų liniją“) jungiantis telefono numeris 1809. Tačiau, remiantis LiJOT 2020 m. atlikto Jaunimo psichikos sveikatos stiprinimo Lietuvoje tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad šių linijų veikla skirta jau esamoms problemoms sušvelninti, o ne nuolatinei pagalbai teikti ar prevencijai vykdyti, tad labai svarbu, kaip parama jaunimui suteikiama toje aplinkoje, kurioje jis kasdien veikia: mokykloje, darbovietėje ir pan. Taip pat šių linijų teikiamų paslaugų apimtys, lyginant su paslaugų paklausa, nepakankamos, nes, net padidinus teikiamų paslaugų apimtį bei tam skiriamus išteklius, jos pajėgios atsakyti tik į dalį kreipimųsi: Lietuvos emocinės paramos tarnybų asociacijos 2021 m. veiklos ataskaitos duomenimis, bendra atsilieptų skambučių dalis – 67 proc., „Vaikų linijoje“ – 72 proc., „Jaunimo linijoje“ – 64 proc. Taip pat didėja tokių kreipimosi formų kaip gyvi pokalbiai internete (angl. *real time chat*) ir kt. poreikis, bet trūksta organizacijų, kurios siūlytų alternatyvius konsultacijų būdus (tai ypač akivaizdu tapo teikiant paslaugas karantino metu), taigi tokių paslaugų pasiūla taip pat nepakankama – „Vaikų linijoje“ atsakytų kreipimųsi internetu dalis – 66 proc., „Jaunimo linijoje“ – 74 proc.

8.7. Keičiasi jaunimo vartojami svaigalai, tačiau bendras psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo lygis aukštas. Lietuvoje jaunimas vartoja mažiau alkoholio ir įprastinių cigarečių bei narkotikų, tačiau daugiau elektroninių cigarečių ir raminaujamųjų ar migdomųjų vaistų. 2019 m. atlikto Alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo Europos mokyklose tyrimo (toliau – ESPAD), kurį Lietuvoje atliko Klaipėdos universiteto mokslininkų grupė, duomenimis, „bent kartą per pastarąsias 30 dienų iki apklausos alkoholi prisipažino vartoję 27 proc. Lietuvos 15–16 amžiaus mokinių, bent kartą gyvenime alkoholio ragavo 79 proc. jų“. NTAKD užsakymu „Vilmorus“ 2021 m. atlikto Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo 2004–2021 m. bendrojoje populiacijoje tyrimo rezultatai rodo, kad rūkymo ir alkoholio vartojimo įpročiai daugeliui susiformuoja paauglystės laikotarpiu – respondentai rūkyti pradėjo būdami vidutiniškai 16,4 m. Dažniausiai rūkyti pradėdama dar nesulaukus pilnametystės – 63,2 proc. rūkusių 18–29 m. jaunų asmenų pradėjo rūkyti būdami jaunesni nei 18 m. Beveik pusė (47 proc.) rūkusių respondentų nurodė, kad pradėjo rūkyti būdami 16 m. ar jaunesni, ketvirtadalis (26,1 proc.) – 15 m. ar jaunesni. Vidutinis alkoholio vartojimo pradžios amžius – 17 m. Dauguma (70,1 proc.) alkoholi vartojusių jaunuolių pradėjo jį vartoti būdami jaunesni nei 20 m., 42,6 proc. – jaunesni nei 18 m., o 13,2 proc. – jaunesni nei 16 m. Vis dėlto ESPAD rezultatai rodo, kad alkoholio mokiniai suvartoja mažiau, palyginti su 2003 m. atlikto analogiško tyrimo rezultatais: bent kartą gyvenime alkoholio vartojusių jaunuolių dalis sumažėjo nuo 98 iki 79 proc. ir atitinka ES šalių vidurkį, bent kartą per paskutines 30 dienų alkoholio vartojusių jaunuolių dalis – nuo 77 iki 27 proc. ir yra mažesnė už ES šalių vidurkį (47 proc.). Bent kartą gyvenime rūkusiųjų dalis taip pat sumažėjo (nuo 80 iki 54 proc.), taip pat ir tų, kurie pradėjo rūkyti būdami 13 m. ir jaunesni. Tačiau minėto tyrimo duomenys rodo, kad rūkoma daugiau elektroninių cigarečių. Šie duomenys pradėti rinkti 2015 m. ir nuo to laiko bent kartą rūkusių elektronines cigaretes 15–16 m. mokinių dalis Lietuvoje padidėjo nuo 46 iki 65 proc. (ES šalių vidurkis – 40 proc.). ESPAD duomenimis, per paskutinius 5 metus daugiau kaip 2,5 karto išaugo trylikamečių ar jaunesnių asmenų, pirmą kartą pabandžusių rūkyti elektronines cigaretes, dalis – nuo 7 proc. 2015 m. iki 19,5 proc. 2019 m. – ir ji beveik dvigubai viršija ES šalių vidurkį (11 proc.). 19 proc. Lietuvos

mokinių bent 1–2 kartus per savo gyvenimą bandė kokių nors nelegalių narkotikų; ESPAD duomenimis, šalių vidurkis – 17 proc. Kanapių vartojimo rodikliai (18 proc.) Lietuvoje taip pat didesni nei ES šalių vidurkis (16 proc.), o naujas psichoaktyviausias medžiagas vartojusių mokinių dalis (7 proc.) yra beveik dvigubai didesnė už ES vidurkį (4 proc.). NTAKD užsakymu 2020 m. atlikto Aukštųjų mokyklų studentų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir prevencijos tyrimo rezultatai rodo, kad narkotikai, naujos psichoaktyviosios medžiagos ir inhaliantai paprastai išmėginami ar pradedami vartoti jau sulaukus pilnametystės. Lietuvoje 20 proc. mokinių nurodė, kad bent kartą gyvenime yra vartoję raminamųjų ar migdomųjų vaistų, nepaskyrus gydytojui, o ES šalių vidurkis daugiau nei 3 kartus mažesnis – 6,6 proc. Nors psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas paplitęs tarp jaunimo, minėto tyrimo rezultatai rodo, kad dauguma jaunuolių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą vertina neigiamai: narkotikų vartojimą neigiamai vertina 91 proc. respondentų, rūkymą – 79,7 proc., o alkoholio vartojimą – 72,4 proc. NTAKD 2020 m. atlikto Aukštųjų mokyklų studentų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo ir prevencijos tyrimo rezultatai rodo, kad trečdalis (34 proc.) studentų nurodė bent kartą gyvenime lošę iš pinigų, bent kartą per paskutinius metus – 13 proc. Dažniausiai pirmą kartą lošiama sulaukus pilnametystės.

8.8. Jaunimo darbe patiriamos problemos lemia žalingus įpročius ir psichikos sveikatos būklę. 2020 m. atlikto Tyrimo rezultatai rodo, kad jaunimas, kuris darbe turi problemų, vartoja daugiau alkoholio, migdomųjų ir yra prastesnės fizinės ir psichikos sveikatos. Pavyzdžiui, net 37,1 proc. jaunuolių, priklausančių 25–29 m. amžiaus grupei, yra bent kartą vartoję narkotikų. Šis rodiklis daugiau kaip 2,5 karto viršija kitų jaunimo amžiaus grupių jaunimo rodiklius. NTAKD užsakymu 2021 m. atlikto Studijų, darbo ir psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tyrimo rezultatai rodo, kad didelė dalis dirbančių studentų (45,1 proc.) rūko ar vartoja gaminius su nikotinu (31,3 proc. nedirbančių). Pusė studentų vartoja alkoholį, siekdami sumažinti dėl studijų patiriamą stresą, atsipalaiduoti, lengviau užmigti (57,9 proc. dirbančių ir 42,7 proc. nedirbančių studentų). Dvigubai didesnė dalis dirbančių nei nedirbančių studentų vairavo apsvaigę nuo alkoholio ir praleido paskaitas dėl alkoholio vartojimo. 53 proc. dirbančių studentų ir 32,8 proc. nedirbančių studentų bent kartą gyvenime vartojo narkotikus.

8.9. Ankstyvėja jaunimo lytinių santykių pradžios amžius, o lytiškumo ugdymo programų jaunimui trūksta. Remiantis Tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad Lietuvoje vis daugiau jaunuolių lytinius santykius pradeda nesulaukę pilnametystės. Lyginant 2010–2011 m. ir 2020 m. Tyrimų rezultatus, matyti, kad 11,3 proc. (nuo 54,7 iki 66 proc.) padaugėjo lytinius santykių pradėjusių nepilnamečių. Nepilnamečių lytinių santykių pradžios ankstėjimas susijęs su šeiminių nuostatų kaita ir lytinę elgseną reguliuojančių nuostatų liberalėjimu. Lytiškumo ugdymo klausimai sprendžiami ne tik skatinant naudoti rizikingos elgsenos pasekmių mažinimo priemones, pvz., kontraceptikus, bet ir orientuojant lytiškumo ugdymą į vertybinių nuostatų, pvz., šeimos kūrimo, prasmingų santykių mezgimo, formavimą. Lytiniai santykiai vis mažiau siejami su santuoka ir ilgalaikiais įsipareigojimais, o vis labiau su malonumu, eksperimentavimu.

8.10. Jaunimas vis daugiau laiko praleidžia internete. Tyrimo rezultatai rodo, kad didėja jaunimo, vis daugiau laiko praleidžiančio internete, dalis: 34 proc. jaunimo kasdien internete praleidžia po 3–5 val. (2010–2011 m. – 20,7 proc.), 16 proc. – 5 val. ir ilgiau (2010–2011 m. – 11,2 proc.), o praleidžiančių internete iki 1 val. dalis sumažėjo nuo 20,2 proc. (2010–2011 m.) iki 8,4 proc. (2020 m.). Mokinių grupėje daugiau laiko internete praleidžiama dėl kompiuterinių žaidimų, laisvalaikio – 50 proc. šios grupės respondentų labai dažnai arba dažnai tokiu būdu praleidžia savo laisvalaikį (ne mokymosi metu). Analizuojant su jaunimo problemomis susijusių tyrimų rezultatus, studentų grupėje nustatytas labai stiprus ryšys tarp laiko internete ir amžiaus: kuo jaunesni, tuo daugiau laiko praleidžia internete. Keturis kartus daugiau vaikinių (24 proc.) nei merginų (6 proc.) internete praleidžia daugiau nei 5 val. per dieną, taip pat dvigubai daugiau vaikinių (39 proc.) nei merginų (17 proc.) labai dažnai ar dažnai praleidžia laisvalaikį žaisdami kompiuterinius žaidimus. Panašias tendencijas rodo ir ESPAD rezultatai. Atlikus šį tyrimą, nustatyta, kad kuo daugiau laiko jaunimas praleidžia internete, tuo daugiau vartoja alkoholio. Nedirbančio ir nesimokančio jaunimo grupėje taip pat nustatytas aiškus ryšys tarp buvimo internete laiko ir alkoholio vartojimo. Masinis ir intensyvus interneto vartojimas – neatsiejama šiuolaikinio jaunimo gyvenimo dalis. Tyrimo rezultatai

rodo, kad intensyvus interneto vartojimas nereiškia socialinės izoliacijos. Pavyzdžiui, kuo daugiau laiko studentai praleidžia internete, tuo geresni jų santykiai su draugais, tuo labiau jie patenkinti savo santykiais su draugais ir tuo mažiau jų tiki, kad tik silpni ir nevykėliai dalyvauja NVO ir (ar) visuomeninėse veiklose. Todėl, remiantis Tyrimo rezultatais, darytina išvada, kad ilgesnis laikas, praleidžiamas internete, nėra susijęs su kitomis rizikomis, išskyrus alkoholio vartojimą.

8.11. Jaunimo fizinis aktyvumas nuolat mažėja, blogėja su fiziniu aktyvumu susiję jaunimo sveikatos rodikliai. Kaip rodo „Eurobarometro“ 2017 m. atlikto tyrimo rezultatai, Lietuvoje padaugėjo fiziškai pasyvių gyventojų – nuo 46 proc. 2013 m. iki 51 proc. 2017 m., pagal šį rodiklį mūsų šalis lenkia ES šalių vidurkį (46 proc.). Maždaug du trečdaliai ES gyventojų per dieną sėdėdami praleidžia nuo 2,5 iki 8,5 val., o didžiausią dalį asmenų, sėdint praleidžiančių apie 5,5 val. per dieną, sudaro 15–24 m. jaunimas. Lietuvos mergaičių ir berniukų fizinio aktyvumo rezultatai panašūs į jų bendraamžių ES šalyse rezultatus: 2014 m. fiziškai aktyvūs buvo 25 proc. berniukų ir 15 proc. mergaičių (Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamos ir sveikatos tyrimas, Higienos institutas, 2014 m.). Per 12 m. (2002–2014 m.) Lietuvos mokinių fizinio aktyvumo rezultatai vis prastėjo ir žemiausi buvo 2010 m.; nors vėliau užfiksuota vaikų fizinio aktyvumo didėjimo tendencija, ankstesnio lygio pasiekti nepavyksta. Higienos instituto 2020 m. atlikto Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenamos ir sveikatos tyrimo duomenys parodė, kad fiziškai aktyvūs po pamokų (ne mažiau kaip 60 minučių kasdien) yra apie 13,6 proc. Lietuvos vaikų. Net 25 proc. mokinių kasdien 4 val. ir daugiau praleidžia prie ekranų. Fizinio aktyvumo stygius atsispindi vaikų fizinio pajėgumo rezultatuose: Lietuvos sporto universiteto mokslininkų 2020 m. atlikti tyrimai parodė, kad per pastaruosius 20 m. blogėjo beveik visų fizinių Lietuvos mokinių ypatybių lygis, o ypač ištvermės rodikliai, atspindintys širdies ir kraujagyslių sistemos pajėgumą; tokie rezultatai įspėja apie ateityje padidėsiantį skaičių asmenų, sirgsiančių širdies ir kraujagyslių ligomis, nuo kurių mirštamumas ir šiuo metu yra didžiausias, o kartu ir apie didėsiančią ekonominę naštą valstybei (gydymo išlaidoms). Neabejotina, kad sveikatos problemos, kurias sukelia toliau didėjantis visuotinis fizinis pasyvumas ir vaikų bei jaunimo nutukimas (Lietuvoje 23,6 proc. vaikų turi antsvorio (įskaitant ir nutukimą), gali būti laikomos vienu didžiausių iššūkių, susijusių su visuomenės sveikata XXI amžiuje.

9. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 6 problema – nepakankamai išplėtotą darbo su jaunimu sistema, neužtikrinta jaunimo užimtumo infrastruktūros plėtra:

9.1. Atvirųjų jaunimo centrų ir atvirųjų jaunimo erdvių tinklas plečiasi, bet vis dar neatitinka jaunimo užimtumo poreikių. Įgyvendinant jaunimo politiką, ir toliau kuriami atvirieji jaunimo centrai (toliau – AJC) ir atvirosios jaunimo erdvės (toliau – AJE), kurių paskirtis – vykdyti atvirąjį darbą su jaunimu, teikti socialines, pedagogines ir psichologines paslaugas, gerinti jau teikiamų paslaugų kokybę. Jų tikslinė grupė – jaunimas. Ypač daug dėmesio skiriama mažiau galimybių turinčiam, mažiau motyvuotam jaunimui, kuris dėl įvairių priežasčių neturi galimybių ar nenori įsitraukti į veiklas. JRA 2023 m. kovo mėn. duomenimis, Lietuvoje veikė 53 AJC ir 75 AJE (iš viso 128 AJC ir AJE), o 2011 m. – tik 20 AJC ir AJE. 2016 m. AJC ir AJE, gavusių finansavimą iš JRA, veiklose dalyvavo 6 849 jauni žmonės, o 2021 m. – gerokai daugiau: 24 810 jaunų žmonių dalyvavo AJC ir AJE veiklose ir 4 118 jaunų žmonių dalyvavo mobiliųjų komandų vykdomose veiklose (iš viso – 28 928, arba maždaug 6 proc. Lietuvos jaunimo). Valstybės duomenų agentūros duomenimis, nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio 15–29 m. jaunimo dalis 2021 m. pabaigoje buvo 12,3 proc. (arba maždaug 56,6 tūkst.) viso jaunimo. Matomas didesnis jaunimo noras įsitraukti į užimtumą skatinančias veiklas ir jose dalyvauti. Taigi AJC ir AJE vis tiek yra nepakankamai, pvz., vis dar yra savivaldybių, kurių visoje teritorijoje veikia tik viena AJE ar kuriose vis dar neužtikrinamas atvirosios darbo su jaunimu paslaugų teikimas. Skatinant jaunimo užimtumą laisvalaikio, reikia ir toliau plėsti esamas, kurti naujas tam palankias erdves.

9.2. Tik penktadalyje Lietuvos savivaldybių yra pakankama darbo su jaunimu formų įvairovė, darbo su jaunimu formos ir metodai taikomi netolygiai. Lietuvoje iš viso įtvirtintos 5 darbo su jaunimu formos: atvirasis darbas su jaunimu, darbas su jaunimu gatvėje, jaunimo informavimas ir konsultavimas, mobilusis darbas su jaunimu ir jaunimo praktinių įgūdžių ugdymas. Tačiau šiuo metu Lietuvoje yra tik 12 savivaldybių, kuriose taikomos 3 ar daugiau darbo su jaunimu formų. To priežastis – daugumoje savivaldybių nepakankamai pritaikyta jaunimui palanki

infrastruktūra ir daliai jaunimo, ypač kaimo vietovėse gyvenančio, sudėtinga gauti laisvalaikio užimtumo paslaugas savo gyvenamojoje teritorijoje. Todėl Lietuvos savivaldybėse būtina plėtoti ne tik atvirąjį darbą su jaunimu, bet ir kitas darbo su jaunimu formas – mobilųjį darbą su jaunimu arba darbą su jaunimu gatvėje, taip pat jaunimo praktinių įgūdžių ugdymą, įvairius darbo su jaunimu metodus. 2021 m. gruodžio mėn. duomenimis, 22-ose Lietuvos savivaldybėse mobilųjį darbą su jaunimu vykdė 24 mobiliojo darbo su jaunimu komandos, o darbą su jaunimu gatvėje 4 didžiausiose Lietuvos savivaldybėse vykdė 8 darbo su jaunimu gatvėje komandos. 2021 m. pabaigoje jaunimo praktinių įgūdžių ugdymą, kaip naują darbo su jaunimu formą, pradėta taikyti keturiose Lietuvos savivaldybėse. Jaunimo informavimas ir konsultavimas vykdomas 14 savivaldybių: Vilniuje ir Utenoje veikia jaunimo informavimo centrai, dar 12 savivaldybių – jaunimo informavimo taškai. Lietuvoje neišplėtoti ir nereglamentuoti išmaniojo darbo su jaunimu metodai, nors nuolat didėja jaunimo, praleidžiančio didelę dalį laisvalaikio internete, skaičius, todėl būtina rengti jaunimo darbuotojus ir kitus specialistus, gebančius taikyti skaitmenines medijas ir technologijas darbe su jaunimu. Siekiant į jaunimo laisvalaikio veiklas įtraukti kuo daugiau jaunimo, ypač jaunimo iš atokesnių vietovių, būtina plėtoti naujas darbo su jaunimu formas ir metodus – mobilųjį darbą su jaunimu, darbą su jaunimu gatvėje, jaunimo praktinių įgūdžių ugdymą, išmanųjį darbą su jaunimu.

9.3. Trūksta jaunimo darbuotojų, jų darbo krūvis didelis, nepakankamai užtikrinamos jų darbo sąlygos, kvalifikacijos tobulinimo poreikio tenkinimas. Nors jaunimo darbuotojų skaičius didėja – 2020 m. AJC ir AJE buvo 118,7 jaunimo darbuotojų etato, dirbo 156 jaunimo darbuotojai, o mobiliojo darbo su jaunimu komandose – 15,75 etato, dirbo 29 darbuotojai; 2022 m. AJC ir AJE jau buvo 178,1 etato, dirbo 239 darbuotojai, mobiliojo darbo su jaunimu komandose – 61 etatas, dirbo 89 darbuotojai, jaunimo darbuotojui tenka didelis darbo krūvis: 2021 m. vienam jaunimo darbuotojui, dirbančiam AJC ar AJE, teko vidutiniškai po 103 jaunas žmones, vienam mobilųjį darbą su jaunimu dirbančiam darbuotojui – po 63 jaunas žmones. Jaunimo darbuotojo profesija neįtraukta į profesijų katalogą, nors nemažoje dalyje Europos šalių ši profesija išskiriama kaip atskira profesija, universitetuose arba kolegijose yra atskira jaunimo darbuotojų specialybė ar specializacija. Tokiems darbuotojams užtikrinama galimybė nuosekliai tobulinti kvalifikaciją. Lietuvoje, ypač regionuose, vis stipriau susiduriama su kvalifikuotų jaunimo darbuotojų problema (trūkimu), nes jiems keliami dideli lūkesčiai, tačiau neužtikrinamas orus, darbo sudėtingumą ir krūvį atitinkantis atlyginimas. Veikia 5 modulių programa pradedantiems jaunimo darbuotojams, tačiau trūksta tiek mokymų programų pažengusiems darbuotojams ar jaunimo centrų vadovams, tiek mokymų programų pradedantiems ir pažengusiems darbuotojams, pasirinkusiems konkrečius darbo su jaunimu metodus (pvz., išmanųjį darbą su jaunimu). Todėl, siekiant užtikrinti tolygią darbo su jaunimu sistemos plėtrą, būtina tobulinti teisinę bazę, įteisinant jaunimo darbuotojo profesiją, užtikrinti adekvatų darbo užmokestį ir galimybę studijuoti bei įgyti atitinkamą išsilavinimą, specialybę, toliau tobulinti kvalifikaciją, atsizvelgiant į pasirinktą darbo su jaunimu formą ir metodus.

9.4. Atvirojo darbo su jaunimu sistemoje būtina diegti inovatyvius modelius, didinančius paslaugų lankstumą ir efektyvumą. JRA 2022 m. parengė ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. A1-647 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės sutelkties plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“ aprašo patvirtinimo“ buvo patvirtintas 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Socialinės sutelkties plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“ aprašas, kuris kurtas laikantis inovatyvumo (kūrybiškumo) horizontaliojo principo. Šioje pažangos priemonėje išgrynintas inovatyvus, efektyvus ir pažangus būdas, kaip spręsti nedirbančio ir nesimokančio jaunimo, taip pat mažiau galimybių turinčio jaunimo problemas. Siūloma diegti iš Suomijos pasitelktą pagalbos jaunimui priemonę – AJC veikimo vieno langelio principu (angl. *One Stop Shop*) modelį, integruojant modelio veikimo principus į jau esamą Lietuvoje AJC sistemą. Šiuose inovatyviuose AJC jaunimas turės galimybę nemokamai gauti įvairių specialistų (jaunimo darbuotojų, psichologų, terapeutų, karjeros specialistų, priklausomybių specialistų, lytiškumo ugdymo specialistų, atvejo vadybininkų ir kt.) pagalbą ir konsultacijas, o AJC sukurta saugi

erdvė ir žemo slenksčio paslaugų modelis suteiks galimybę jauniems žmonėms laisvai gauti reikiamas paslaugas ir būti iki jų nuosekliai palydėtiems. Svarbu ir tai, jog kiekvienas toks AJC savarankiškai formuos darbuotojų komandą, atsižvelgdamas į būtent savo tikslinės grupės (jaunimo) poreikius. Paminėtina, jog šios priemonės inovatyvumas leis užtikrinti naujo modelio AJC lankstumą – vykdyti tiek nedirbančio ir nesimokančio jaunimo problemų sprendimo intervenciją, tiek prevenciją.

10. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 7 problema – nepakankamas įrodymais ir bendradarbiavimu grįstos jaunimo politikos įgyvendinimas vietiniu ir nacionaliniu lygmenimis:

10.1. Periodiškai neatliekami jaunimo padėties tyrimai, todėl tyrimų duomenys negali būti naudojami priimtų sprendimų ar vykdytos veiklos poveikiui įvertinti. Lietuvoje periodiškai neatliekami išsamūs statistiniai jaunimo padėties tyrimai. Tik 2020 m. buvo atliktas Tyrimas. Iki tol toks Tyrimas atliktas tik 2012 m. Tyrimai nebuvo atliekami dėl lėšų jaunimo politikai įgyvendinti trūkumo, todėl, nors 2020 m. atlikto Tyrimo rezultatai svarbūs ir reikšmingi, gali parodyti jaunimo situacijos, nuomonių pokyčius, vis dėlto jo rezultatų negalima panaudoti vykdytų programų ar priimtų sprendimų poveikiui išmatuoti. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad jaunimo politikos srityje apskritai atliekama labai nedaug tyrimų, studijų ar analizių tam tikrų priimtų sprendimų, vykdytų programų, ilgalaikių projektų, priemonių arba veiksmų poveikiui, efektui ar pridėtinei vertei nustatyti.

10.2. Svarbu užtikrinti prieigą prie tarptautinių jaunimo tyrimų duomenų ir galimybę juos palyginti su nacionalinių tyrimų duomenimis. Valstybės duomenų agentūros renkamų statistinių duomenų nepakanka, nes jie neapima informacijos apie jaunimo nuomonių, vertybių, subjektyvių patirčių ir pan. pokyčius per tam tikrą laiką. Tai itin svarbūs rodikliai formuojant jaunimo politiką. Siekiant turėti šiuos duomenis ir galimybę atlikti tarptautinį jų lyginimą (tarp Europos šalių), svarbu įsitraukti ir dalyvauti tarptautinėse Europos tyrimų infrastruktūrose, kurios renka arba artimiausiu metu rinks duomenis šiomis temomis: vaikai ir paaugliai (*guidecohort.eu*), paaugliai ir jaunimas (*ggp-i.org*).

10.3. Jaunimo reikalų tyrėjų tinklo potencialą ir galimybes būtina plėtoti ir panaudoti efektyviau. Prie JRA jau daug metų veikia Jaunimo reikalų tyrėjų tinklas, vienijantis mokslininkus, tyrinėjančius jaunimo problemas. Tinklo nariai keičiasi informacija apie planuojamus, atliekamus ir jau atliktus tyrimus, studijas, susijusius su jaunimu ar jaunimo politika. Organizuojamos tyrėjų konferencijos, kuriose tyrėjai atliktus tyrimus ar studijas gali išsamiau pristatyti studentams, akademinėi bendruomenei, politikams ir kitiems suinteresuotiems asmenims. Tačiau tyrimų, susijusių su jaunimu ar jaunimo politika, aktualumas nuolat didėja, atsižvelgiant į Jaunimo politikos pagrindų įstatymo 3 straipsnio 6 dalyje nustatytą įpareigojimą SADM kasmet teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei (kartu ir ministerijoms bei kitoms institucijoms ir įstaigoms) rekomendacijas dėl jaunimo politikos įgyvendinimo. Tai įpareigoja tiek reguliariai rinkti informaciją apie jaunimo padėtį bei poreikius įvairiose srityse, tiek pateikti surinkta informacija pagrįstas rekomendacijas, kaip spręsti jaunimui aktualias problemas. Taigi būtina užtikrinti nuoseklią jaunimo padėties stebėseną, kurią padeda vykdyti Jaunimo reikalų tyrėjų tinklas, atlikdamas jaunimo problematikos tyrimus, įvairius teminius tyrimus ir studijas jaunimui aktualiais klausimais ar temomis, taip pat institucijų ar įstaigų vykdomos veiklos, priemonių, veiksmų, projektų efektyvumo ir sukuriamos pridėtinės vertės jaunimui studijas bei analizes.

10.4. Priemonių, veiklų ir paslaugų duomenų bazės reikalingos, todėl būtina ir toliau jas palaikyti bei plėtoti. Per 2018 m. JRA organizavo susitikimus su įvairių ministerijų bei kitų valstybės institucijų ir įstaigų atstovais, nemažai jų pasiūlė sukurti duomenų bazę, kurioje būtų nuolat atnaujinama informacija apie valstybės institucijų ir įstaigų vykdomas veiklas bei projektus, organizuojamus renginius bei teikiamas paslaugas jaunimui. 2019 m. tokia duomenų bazė buvo sukurta (*jp.jra.lt*). Kiekvienais metais ji papildoma ne tik naujomis veiklomis ir paslaugomis, bet ir naujomis įstaigomis, teikiančiomis informaciją. Ši informacija svarbi tiek valstybės institucijoms ir įstaigoms, tiek su jaunimu dirbantiems asmenims, tiek patiems jauniems žmonėms, todėl būtina toliau palaikyti ir plėtoti šią duomenų bazę.

10.5. Vis dar nepakanka efektyviai veikiančių tarpsektorinio bendradarbiavimo mechanizmų, įtraukiančių jaunimą į sprendimų priėmimą, vykdymą, stebėseną bei vertinimą. Jaunimo politika – horizontalioji politikos sritis, apimanti daugelį politikos sričių: pilietiškumo ugdymą, švietimą, užimtumą, apsirūpinimą būstu, laisvalaikį, aplinkosaugą, ekologiją ir darnų vystymąsi, kultūrą, socialinę ir sveikatos apsaugą, sveikatingumą, sportą, psichotropinių medžiagų vartojimo ir kitų priklausomybių prevenciją, nusikalstamumo prevenciją ir kt. Todėl ją plėtojant svarbu užtikrinti viešojo, privataus ir nevyriausybinio sektorių bendradarbiavimą, kad valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos bendrautų ir bendradarbiautų, sprendamos su jaunimu susijusius klausimus, juos derindamos su jaunimu ir (ar) jaunimo organizacijomis, su jaunimu dirbančiomis organizacijomis. Nors diegiamos ir plėtojamos modernios viešosios politikos valdymo sistemos (pvz., LEAN) bei pažangūs viešojo valdymo metodai, įtraukiantys paslaugų gavėjus į viešųjų paslaugų planavimą, jų teikimo valdymą bei jų kokybės ir efektyvumo vertinimą, tam tikrose politikos srityse trūksta konkrečių teisės aktais įtvirtintų mechanizmų, užtikrinančių jaunimo atstovų įtraukimą į sprendimų priėmimo, vykdymo bei stebėsenos ir vertinimo procesus. Panaši situacija yra dėl sričių, temų ir klausimų, kuriuos nagrinėjant jaunimas išskiriamas ne kaip vientisa tikslinė grupė, bet išskiriamos atskiros jaunimo grupės (pagal amžių, lytį, užimtumą ir t. t.). Todėl svarbu, svarstant ir priimant jaunimui aktualius sprendimus, išskirti priemones ar veiklas pagal amžių ir brandą, užtikrinant visų ar bent daugumos jaunimo grupių įtraukimą, o svarstant temas bei klausimus, susijusius su tam tikromis atskirtį patiriančiomis jaunimo grupėmis, turėtų būti įtraukiami ir su jaunimu dirbančių specialistų ar juos vienijančių organizacijų atstovai, pvz., jaunimo darbuotojai, tyrėjai.

11. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 8 problema – skirtinga savivaldybių pažanga įgyvendinant jaunimo politiką:

11.1. Savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių (toliau – JRK) veiklos efektyvumas ir kokybė gerėja, tačiau būtina juos nuolat informuoti ir organizuoti mokymus, susijusius su jų pareigybei priskirtomis funkcijomis bei užduotimis. SADM 2019 m. atlikto audito, kurio metu audituota 13 savivaldybių, rezultatai rodo, kad per 2018 m. vidutiniškai įgyvendinta 47 proc. JRK metinių užduočių, 2020 m. audituotos 6 savivaldybės, įgyvendinta 74 proc. užduočių. 2022 m. JRA išanalizavus visų savivaldybių JRK 2021 m. veiklos ataskaitas, nustatyta, kad JRK iki galo įvykdė 74,5 proc. suplanuotų ir rekomenduotų užduočių. Daugiau kaip 80 proc. užduočių įvykdė 26 savivaldybės iš 60, tačiau tik 1 savivaldybė įvykdė visas užduotis. Užduočių vykdymui įtaką daro ir netolygus JRK darbo krūvis – JRK skaičius savivaldybėse nepriklauso nuo jaunimo skaičiaus savivaldybėse, todėl didesnių savivaldybių JRK patiria didesnių iššūkių, vykdydami jiems priskirtas užduotis. Siekiant padėti JRK gerinti užduočių vykdymą ir užtikrinti regioninės jaunimo politikos efektyvumą bei kokybę, 2020 m. organizuoti 3 įvadiniai naujų JRK mokymai, juose dalyvavo 12 JRK, 2021 m. organizuoti 5 įvadiniai mokymai, juose dalyvavo 13 JRK, taip pat 2021 m. organizuoti 3 modulių JRK mokymai, juos baigė 18 JRK. 2020 m. organizuoti 7 JRK tinklo susitikimai, 2021 m. – 6 susitikimai. 2021 m. taip pat vyko jungtinis JRK, jaunimo darbuotojų ir mentorių susitikimas. Kasmet susitikimuose dalyvaudavo 30–40 JRK. JRA atliekamoje Klientų pasitenkinimo įstaigos veikla apklausoje 2020 m. JRK metodinio palaikymo kokybė įvertinta 9,48 balo iš 10 galimų ir tai buvo geriausiai įvertinta sritis iš visų JRA metodinio palaikymo sričių.

11.2. Daugelyje savivaldybių iš esmės neveikia sisteminga jaunimo politikos planavimo ir stebėsenos sistema. JRA įgyvendinant ES lėšomis finansuotus projektus „Partnerystės tarp valstybinio ir nevyriausybinio sektorių skatinimas įgyvendinant integruotą jaunimo politiką“ bei „Integruotos jaunimo politikos plėtra“, parengta Jaunimo problematikos tyrimų metodika, reikalinga jaunimo problematikos tyrimams savivaldybėse atlikti (2012 m.), Rekomendacija savivaldybėms dėl jaunimo politikos savivaldybėse ilgalaikės veiksmų programos (jaunimo politikos strategijos) sudarymo (2010 m.), taip pat Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo metodika ir Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo aprašas, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. A1-157 „Dėl Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo metodikos ir Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo aprašo patvirtinimo“, o savivaldybėms šiuo įsakymu rekomenduota jaunimo politikos

kokybės vertinimus atlikti kas 3 m. Įgyvendinant projektus, 2011–2012 m. jaunimo problematikos tyrimai, jaunimo politikos kokybės vertinimai projektų lėšomis atlikti visose 60 savivaldybių, taip pat visoms savivaldybėms sukurti 6 metų jaunimo problemų sprendimo planai (jaunimo politikos strategijos). Tačiau, pasibaigus projektų finansavimui, nesant teisės aktais nustatytų įpareigojimų toliau atlikti (tęsti) šiuos veiksmus, 2015 m. jaunimo politikos kokybės vertinimus atliko jau tik 43 savivaldybės, o pasibaigus jaunimo politikos strategijų įgyvendinimo laikotarpiui, planavimo ir stebėsenos sistema daugelyje savivaldybių praktiškai neveikia: remiantis savivaldybių JRK pateikta informacija, 2019 m. atliktas 1 Tyrimas, 2020 m. – 1, 2021 m. – 7. 2019 m. atlikti 2 jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimai, 2020 m. neatliktas nė vieno, 2021 m. – 3. Tik pavienės savivaldybės turi jaunimo politikos strategijas, daugelio savivaldybių strateginio planavimo dokumentuose jaunimo politika yra tik kaip priemonė ar kelios pavienės priemonės, ar tikslas strateginiame veiklos plane, kai kuriose miestų savivaldybėse – kaip atskira jaunimo programa strateginiame veiklos plane. Kadangi nėra nuoseklios, veikiančios ir efektyvios jaunimo politikos planavimo ir stebėsenos sistemos, neužtikrinamas sistemingas ir kompleksiškas jaunimo problemų sprendimas, bendradarbiavimu grįstas ir į pokyčius orientuotas jaunimo politikos įgyvendinimas. Nesant ilgalaikių jaunimo politikos tikslų ir uždavinių, sudėtinga pagrįsti jaunimo, kaip tikslinės grupės, išskyrimą kituose vidutinės trukmės planavimo dokumentuose (savivaldybės strateginės plėtros planai, bendrieji planai, regiono plėtros planai, vietos veiklos grupių strategijos ir kt.), numatyti investicijų kryptis ir pritraukti reikiamą finansavimą, prisidedantį prie reikšmingų pokyčių įvairiose politikos srityse.

11.3. Sparti JRK kaita, kurią lemia darbo sąlygos ir priskirtų funkcijų įvairiapusiškumas. JRA turimais duomenimis, 2020 ir 2021 m. savivaldybėse pasikeitė po 17 JRK, panašios tendencijos buvo ir ankstesniais metais. Nuo 2019 m. daugelyje Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (nuo 2023 m. sausio 1 d. pavadinimas pakeistas į Viešojo valdymo agentūrą) skelbiamų konkursų savivaldybių JRK pareigoms dalyvauja vos 1 kandidatas, tačiau bent keletą kartų konkursus teko skelbti pakartotinai, nes neatsirado norinčių eiti šias pareigas. Remiantis Tipiniu savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašymu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. A1-68 „Dėl Tipinio savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (patarėjo) pareigybės aprašymo“ (toliau – JRK pareigybės aprašymas), JRK yra VIII pareigybės lygmens patarėjas, pavaldus savivaldybės administracijos direktoriui. JRK pareigybės aprašymo 3 punkte įvardyta pagrindinė šio valstybės tarnautojo specialioji veiklos sritis – administracinis reglamentavimas, o 4 punkte įvardyta papildoma sritis – teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūra. Jaunimo politika – horizontalioji politika, todėl ja nesiekama tam tikrų tikslų kokioje nors konkrečioje srityje. Jaunimo politika susijusi su beveik visomis jauno žmogaus gyvenimo sritimis, todėl stebimi procesai, identifikuojamos tendencijos, pokyčiai ir siūlomi sprendimai taip pat visose politikos srityse, o siekiant kokybiškai vykdyti JRK pareigybei priskirtas funkcijas, reikia išsilaikyti tiek į paties jaunimo padėtį, tiek išsitraukti į planavimo, stebėsenos, analizės procesus kitose politikos srityse, taip pat inicijuoti ir stiprinti kitų politikos sričių atstovų į(si)traukimą sprendžiant jaunimui aktualius klausimus, interesus, siūlymų bei sprendimų derinimą su socialiniais ir tarpinstituciniais partneriais. Analizuojant JRK pareigybės aprašyme JRK priskirtas funkcijas, darytina išvada, kad JRK pareigybei priskirtos funkcijos apima daug veiklos sričių, todėl, siekiant jas kokybiškai vykdyti, reikia turėti įvairių kompetencijų. Darbo sudėtingumas ir nedidelis atlyginimas (atsižvelgiant ir į valstybės tarnautojo pavaldumą tiesiogiai administracijos direktoriui) lemia tiek nemažą darbuotojų kaitą, tiek mažą susidomėjimą JRK pareigybe.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [AI-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

11.4. Daugelio savivaldybių jaunimo reikalų tarybų vaidmuo įgyvendinant savivaldybių jaunimo politiką – formalus ir nepakankamas. Savivaldybių jaunimo reikalų tarybos (toliau – SJRT) – vienos svarbiausių struktūrų, dalyvaujančių įgyvendinant savivaldybės jaunimo politiką,

sudarytų lygiomis dalimis iš savivaldybės administracijos ir (ar) savivaldybės tarybos bei savivaldybės teritorijoje veikiančių savivaldybės jaunimo organizacijų tarybos deleguotų atstovų. SJRT vykdo ir jaunimo politikos stebėsenos funkcijas. 2019 m. JRA organizavo 10 individualių SJRT konsultacijų, 2020 m. – 15, 2021 m. – 10, 2022 m. – 5. 2021 m. JRA organizavo 1 bendrus įvairius mokymus visoms SJRT (dalyvavo 13 savivaldybių) ir individualius įvairius mokymus 3 SJRT. 2021 m. pačios savivaldybės organizavo 64 mokymus ar konsultacijas SJRT nariams (32 savivaldybėse), tačiau dalis jų dubliuojasi su JRA organizuotais mokymais, konsultacijomis. Savivaldybių organizuotų mokymų kokybė, turinys ir pridėtinė vertė labai priklauso nuo pačios savivaldybės jaunimo politikos konteksto, aktualijų ir jaunimo politikos veikėjų, pirmiausia – pačios savivaldybės, vaidmens jaunimo politikoje suvokimo. Todėl praktinė SJRT veikla vis dar neužtikrina pakankamo šių struktūrų dalyvavimo ir vaidmens savivaldybės jaunimo politikoje. JRK pateiktais duomenimis, 2019 m. tik 23 savivaldybės viršijo rekomenduotiną minimalų JRT posėdžių skaičių (ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius), 2020 m. – 29, o 2021 m. – 27.

11.5. Skirtingas vietos lygmens sprendimų priėmėjų jaunimo politikos supratimas stabdo būtinų pokyčių ir inovacijų diegimą savivaldybėse. JRA kiekvienais metais organizuoja mokymus įvairioms tikslinėms asmenų, dirbančių savivaldybėse, grupėms: JRK, jaunimo darbuotojams, priimančiųjų organizacijų atstovams, jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovams, tačiau, mokymų dalyvių teigimu, didžiausias iššūkis yra pokyčių įdiegimas, grįžus į savo savivaldybes, kur sprendimų priėmėjai (savivaldybės taryba, administracija, biudžetinių įstaigų vadovai) tik iš dalies supranta jaunimo politiką ir siūlomų sprendimų, pokyčių, inovacijų būtinybę. Svarbu ir tai, kad, dėl politinių procesų, migracijos ir kitų priežasčių keičiantis vietos lygmens sprendimų priėmėjams, kol kas nepakankamai dėmesio skiriama jiems supažindinti su jaunimo politika. Todėl atkreiptinas dėmesys į būtinybę šviesti ir savivaldybių administracijų darbuotojus, įstaigų vadovus, vietos lygmens sprendimų, susijusių su jaunimo politika, priėmėjus, organizuoti mokymus, konferencijas, kurti, plėtoti ir įgyvendinti kitokius mechanizmus, užtikrinančius, kad politikai ir savivaldybių administracijos geriau suprastų, kaip jaunimą įtraukti dalyvauti priimant jam aktualius sprendimus ir įgyvendinant įrodymais bei bendradarbiavimu grįstą jaunimo politiką.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [AI-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

11.6. Jaunimo politikos pažanga savivaldybėse vis dar neužtikrinama dėl nepakankamai taikomų bei plėtojamų įrankių, grįstų gerąja patirtimi. JRA įgyvendina politiką savivaldybėse, naudodama 2 įrankius, kuriais skatinama jaunimo politikos pažanga. Pirmasis – draugiškos jaunimui savivaldybės rekomendacijos. Šios rekomendacijos palyginti nedaug žinomos, tačiau labai gerai vertinamos jas taikančių savivaldybių. JRA Klientų pasitenkinimo įstaigos veikla 2020 m. apklausos rezultatai rodo, kad šį įrankį žinojo 39 proc. klientų, o įrankio kokybę jie įvertino 9,21 balo. Būtina užtikrinti, kad šis įrankis pasiektų daugiau suinteresuotų asmenų (pvz., SJRT narius, JRK ir t. t.). Antrasis įrankis – nuo 2021 m. pradėta įgyvendinti valstybės finansuojama priemonė – konkursas „Lietuvos jaunimo sostinė“. Lietuvos jaunimo sostinė gali tapti savivaldybė, įrodžiusi, kad ji labiausiai iš visų savivaldybių, norinčių tapti Lietuvos jaunimo sostine, stiprina jaunimo politiką ir jaunimo sektoriaus bei vietos savivaldos bendradarbiavimą, sudaro palankias sąlygas jaunimui dalyvauti savivaldybės gyvenime, jaunimui įgalinti, savanoriškai veiklai vykdyti, gerina darbo su jaunimu kokybę ir didina jo aprėptį. Lietuvos jaunimo sostinė 2023 m. išrinkta Marijampolės savivaldybė. Pirmajame konkurse dalyvavo tik 5 savivaldybės, dalis suinteresuotų savivaldybių nutarė palaukti antrojo konkurso. Dalyvavusių savivaldybių JRK pažymėjo, kad, net nelaimėjus titulo, dalyvauti buvo verta, nes užmegztas ryšys su jaunimu, jaunimo organizacijomis, sudaryta galimybė jiems išsakyti idėjas, identifikuoti veiklos kryptis ir reikalingus pokyčius jaunimo politikoje.

12. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 9 problema – Lietuvos jaunimas globaliame pasaulyje ir jaunų žmonių santykis su Lietuva:

12.1. Nors emigracijos srautas iš esmės stabilizavosi, didelę dalį išvykstančiųjų iš Lietuvos sudaro jaunimas. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, per pastaruosius kelerius metus

nuosekliai mažėjusi emigracija (nuo 50 333 asmenų 2016 m. iki 23 103 asmenų 2020 m.) 2021 m. vėl truputį padidėjo – iki 25 205 asmenų. Didelę dalį emigrantų sudaro vaikai ir jaunimas. Europos migracijos tinklo (EMN) duomenimis, 2020 m. 50,4 proc. visų emigrantų buvo 15–34 m. asmenys, Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. daugiau nei trečdalis (35,24 proc.) emigrantų buvo 15–29 m., emigranto vyro amžiaus vidurkis (mediana) – 29 m., moters – 27 m.

12.2. Imigrantų ir pabėgėlių skaičius pastaraisiais metais nuolat augo, nemažą jų dalį sudaro jaunimas. Imigracija į Lietuvą per pastaruosius 10 m. nuolat nuosekliai augo – nuo 15 685 imigrantų 2011 m. iki beveik 45 tūkst. 2021 m. 23 proc. visų imigrantų yra 15–35 m. asmenys. Iki 2019 m. didžiąją dalį imigrantų sudarė grįžtantys lietuviai, o nuo 2020 m. tendencija pasikeitė – didžiąją dalį imigrantų sudaro ne ES šalių piliečiai. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2021 m. 32,3 proc. visų imigrantų sudarė Ukrainos ir Baltarusijos Respublikos piliečiai. 2022 m. vasario 24 d. prasidėjus Rusijos Federacijos invazijai į Ukrainą, į Lietuvą atvyko daug karo pabėgėlių. 2022 m. gegužės mėn. pabaigoje Lietuvoje iš viso registruota 54 614 karo pabėgėlių iš Ukrainos, iš jų – 12 505 (22,9 proc.) jauni žmonės. Didžiausią dalį jų sudaro 14–18 m. jauni žmonės (45,7 proc.).

12.3. Trūksta duomenų tiek apie užsienyje gyvenančius jaunus lietuvius, tiek apie imigrantus ir pabėgėlius Lietuvoje, kad būtų galima priimti įrodymais grįstus sprendimus. Nors imigruojantis ir emigruojantis jaunimas yra didelė tikslinė amžiaus grupė, turinti savų ypatumų (vyksta mokytis ir studijuoti, atlikti savanorišką veiklą, praktiką, stažuotis ir pan.), tačiau viena svarbiausių problemų – tyrimų, studijų, kitokių duomenų tiek apie imigruojantį jaunimą, tiek apie Lietuvos diasporos jaunimą bei jo poreikius trūkumas. Tam tikri klausimai jaunimui buvo užduoti tik atliekant Lietuvos diasporos 2020 m. tyrimą (apie Lietuvos diasporos jaunimo organizacijas). Trūksta statistikos, tyrimų ar kitų duomenų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti Lietuvos diasporos jaunimo poreikius. Jaunų imigrantų tyrimai ar apklausos taip pat neatliekami, nors, siekiant geresnės šios tikslinės grupės integracijos į visuomenę, būtina žinoti jos poreikius.

12.4. Būtina toliau didinti galimybes Lietuvos diasporai išlaikyti lietuviybę bei prisidėti prie gerovės Lietuvoje kūrimo. 2021 m. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM) užsakymu atliktos Lietuvos diasporos apklausos rezultatai parodė, kad daugelis apklaustųjų (43 proc.) mano, jog užsienyje gyvenantys lietuviai turi visas sąlygas išlaikyti lietuviybę. Maždaug tiek pat apklausos respondentų norėtų turėti daugiau galimybių išlaikyti lietuviybę (44 proc.). Neigiančių galimybę išlaikyti lietuviybę nėra daug (13 proc.). Dažniausiai atsakymuose į atvirąjį klausimą dėl priemonių lietuviybei išlaikyti buvo nurodoma, kad reikia skatinti bendruomenių aktyvumą (18 proc.). Antroje vietoje pagal dažnumą buvo atsakymai, kuriuose minima finansinė valstybės parama (14 proc.). Trečioje–penktoje vietose buvo atsakymai, kuriuose nurodomos nuotolinės priemonės (ugdymas, renginiai, programos), dvigubos pilietybės įteisinimas ir aktyvesnė ambasadų veikla bei dėmesys (13 proc.). Absoliučiai daugumai (91 proc.) apklausos respondentų, turinčių vaikų, svarbu, kad vaikai išsaugotų lietuviškas šaknis (2020 m. tyrime – 88 proc.). Kaip ir ankstesniais metais, absoliučiai daugumai (97 proc.) Lietuvos diasporos apklausoje dalyvavusiųjų svarbi Lietuvos pažanga ir gerovė. Net 66 proc. apklausos dalyvių nurodė prisidedantys prie gerovės Lietuvoje kūrimo. 39 proc. apklaustųjų, kurie kol kas neprisideda, bet norėtų prisidėti, atsakė, jog mielai pasikonsultuotų, kaip tą padaryti. 23 proc. apklaustųjų mano, kad į Lietuvą negrįš niekada. Dauguma – 59 proc. – neatmeta tokios galimybės, 12 proc. planuoja sugrįžti per 1–5 m.

12.5. Lietuvos diasporos bendruomeninių organizacijų tinklas vis dar neišplėtotas ir neatliepia daugumos Lietuvos diasporos jaunimo poreikių. Lietuvos diasporos jaunimas mažiau dalyvauja bendruomeninėje veikloje dėl nepakankamai išplėtoto bendruomeninių organizacijų tinklo ir (ar) jų siūlomos veiklos ar teikiamų paslaugų neatitikties jaunimo poreikiams. 2020 m. URM užsakymu atliktos Lietuvos diasporos apklausos rezultatai rodo, kad Lietuvos diasporos jaunimo, priklausančio bendruomeninėms lietuvių jaunimo organizacijoms, dalis yra gerokai mažesnė, palyginti su visa Lietuvos diaspora. 16,7 proc. apklaustųjų teigė, kad yra aktyvūs bendruomenių nariai, dar 32,6 proc. yra renginių dalyviai ir (ar) naujienų socialiniuose tinkluose sekėjai, o iš Lietuvos diasporos jaunimo bendruomenių veikloje dalyvauja tik 11,2 proc., nedalyvauja – 88,8 proc. Nedalyvaujantieji kaip pagrindinę nedalyvavimo priežastį (31,4 proc.) nurodė lietuvių jaunimo organizacijos nebuvimą toje vietoje, kur jie gyvena ar mokosi, bet taip pat nurodė, kad, jei tokia

organizacija veiktų, tikrai dalyvautų. 18,3 proc. nedalyvaujančiųjų nurodė, kad jų netenkina dabartinė lietuvių jaunimo organizacijų veikla.

12.6. Jaunimo nuostatomis dėl grįžimo įtaką daro informavimo ir palaikymo mechanizmų Lietuvoje trūkumas, kuri padėtų kompensuoti sėkmės istorijos ir geresnis verslo įsitraukimas. 2018 m. Vytauto Didžiojo Universiteto atliktos lietuvių jaunimo Jungtinėje Karalystėje grįžimo nuostatų studijos rezultatai parodė, kad tik 16,6 proc. visų tyrimo dalyvių jaučiasi reikalingi, o 26–30 m. amžiaus grupėje tokių tėra 11,93 proc. (ir net 61,47 proc. jaučiasi nereikalingi). Akivaizdu, jog jauni, mokslus ką tik baigę žmonės turi problemų atrasdami savo vietą Lietuvoje. URM užsakymu 2021 m. atliktos Lietuvos diasporos apklausos rezultatai rodo, kad planuojančių grįžti į Lietuvą apklausos dalyvių motyvaciją grįžti labiausiai sustiprintų: galimybė dirbti užsienyje nuotoliniu būdu (70 proc.), galimybė gauti finansinę paramą kvalifikacijai tobulinti, persikvalifikuoti Lietuvoje (53 proc.), teisinė pagalba pradedant verslą (50 proc.), finansinė pagalba pradedant verslą (50 proc.), pagalba užsieniečiui sutuoktiniui ar partneriui atvykstant į Lietuvą (50 proc.). Pagrindinė nerimo dėl grįžimo į Lietuvą priežastis – per mažas atlyginimas (54 proc.). Kitos priežastys – tolerancijos trūkumas visuomenėje (33 proc.), bendras netikrumo jausmas (30 proc.), netikrumas dėl partnerio galimybių Lietuvoje (29 proc.), darbdavių požiūris į darbuotojus (26 proc.). 2018 m. atliktos lietuvių jaunimo Jungtinėje Karalystėje grįžimo nuostatų studijos rezultatai parodė, kad didesnė dalis nuo grįžimo į Lietuvą sulaikančių priežasčių yra labiau neekonominės, tokios kaip nesėkmės baimė, nelengvos sociokultūrinės integracijos baimė, nuoskaudos, korumpuoti asmenų santykiai, darbuotojo neįvertinimas, savanaudiškas požiūris, o iš ekonominių priežasčių – ribotos profesinės galimybės, kurios siejamos ir su mažesniu uždarbiu. Reemigraciją galėtų paskatinti sugrįžusiųjų į Lietuvą sėkmės istorijos – tyrimo dalyvių nuomone, verta pagalvoti apie kuo įvairesnėmis veiklomis užsiimančių asmenų sėkmės istorijų sklaidą. Minėtos studijos respondentai atkreipė dėmesį į tai, kad jaunimui itin patrauklios trumpų vaizdo filmukų forma pateikiamos sėkmės istorijos. Taip pat prie grįžtamosios emigracijos labai prisidėtų ne tik valstybės ir NVO, bet ir verslo įsitraukimas, sėkmingas praktiškų organizavimas įmonėse, karjeros mugės ir mentorystės programos („LT Big Brother“, „AcademicBuddy“ ir pan.).

Apie 50 proc. svarstančių apie grįžimą lietuvių baimių susijusios su darbo užmokesčiu ir darbo kultūra. Dėl ne visuomet palankaus darbdavių požiūrio į reemigrantus (UAB „Spinter tyrimai“ 2021 m. atlikus Darbdavių nuomonės tyrimą dėl Lietuvoje ir užsienyje patirtį įgijusių darbuotojų vertinimo, nustatyta, kad, esant galimybei rinktis iš kandidatų, reikiamos darbo patirties įgijusių Lietuvoje arba užsienyje, 75 proc. įmonių pasirinktų kandidatą, darbo patirtį įgijusį Lietuvoje), trūkstant lakoniškos ir aiškios komunikacijos, didėja rizika, jog teigiamos migracijos tendencijos neišsilaikys. Siekdama užtikrinti emigrantų informuotumą ir padėti apsispręsti dėl grįžimo į Lietuvą, Užimtumo tarnyba įgyvendina projektą „Gal į Lietuvą?“, kurio dalyviams gyvai ir nuotoliniu būdu organizuojami renginiai bei karjeros mugės. Emigrantams teikiama informacija apie šiuo metu Lietuvos darbo rinkoje esančias laisvas darbo vietas, persikvalifikavimo galimybes, teikiamas socialines garantijas bei gyvenimo ir darbo sąlygas Lietuvoje. 2022 m. organizuoti 9 renginiai, kuriuose gyvai dalyvavo daugiau kaip 3 tūkst. asmenų. Interneto svetainėje *galilietuva.lt* apsilankė 18 tūkst. asmenų ir paskelbta 3,5 tūkst. laisvų darbo vietų. Per 2022 m. Užimtumo tarnybai padedant įsidarbino 320 į Lietuvą sugrįžusių aukštos ir vidutinės kvalifikacijos asmenų.

12.7. Lietuvos darnaus vystymosi tikslų pasiekimo indeksas nekinta dėl nepakankamo visuomenės, įskaitant jaunimą, informavimo ir įtraukimo į sprendimų priėmimą. Remiantis Darnaus vystymosi tikslų pasiekimo tarptautine 2021 m. ataskaita, Lietuva 2021 m., turėdama 76,7 indekso reikšmę, užėmė 31 vietą iš 165 šalių – šis rodiklis yra žemiausias ne tik iš Baltijos jūros šalių, bet ir iš kaimyninių šalių, tokių kaip Baltarusija. Minėtas rodiklis žemesnis už Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) šalių vidurkį ir praktiškai nekinta (2015 m. indekso reikšmė – 76,3). Ši problema išskirta ir EBPO aplinkosauginio veiksmingumo Lietuvoje 2021 m. apžvalgoje ir ataskaitoje, kurioje konstatuojama, kad Lietuvoje „klimato srities užmojai yra dideli, bet nepakankamai paremti politikos priemonėmis“. Išvadose konstatuojama, kad aktyvus dialogas su pilietine visuomene dėl svarbiausių aplinkos apsaugos politikos prioritetų, ypač vietos lygmeniu, nevyksta. Gyventojų informuotumas aplinkos apsaugos klausimais yra žemesnis už ES

vidurkį. Aplinkosaugos institucijos ir kelios NVO aktyviai veikia švietimo aplinkos apsaugos klausimais srityje (pavyzdžiui, Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA) įgyvendina Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau – AM) inicijuotą viešinimo projektą, kuriuo siekiama sudominti mokyklinio amžiaus vaikus ir jaunimą bei paskatinti juos jungtis į jaunųjų miško bičiulių veiklas, kurias organizuoja valstybės įmonė Valstybinių miškų urėdija bei Lietuvos miškininkų sąjunga ir kurias vykdant organizuojami mokymai klimato kaitos poveikio gamtai ir kitomis globaliomis temomis), tačiau jų pastangos neatitinka poreikio skatinti visuomenę dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos srityje. Taip pat nėra nuoseklaus požiūrio į švietimą aplinkos apsaugos klausimais vidurinėse mokyklose. Sprendžiant šias problemas, siūloma didinti informuotumą apie aplinkos apsaugą, skatinti sąmoningumo aplinkos apsaugos klausimais ugdymą ir suaugusiųjų švietimą, aktyviau įtraukti visuomenę dalyvauti priimant sprendimus dėl aplinkos apsaugos nacionaliniu ir vietos lygiu..

12.8. Per mažas visuomenės, įskaitant jaunimą, aplinkosauginis sąmoningumas. 2017 m. paskelbtais „Eurobarometro“ duomenimis, Lietuvos visuomenės susidomėjimas aplinkos apsaugos problemomis yra didelis – 94 proc. respondentų Lietuvoje teigia, kad jiems svarbu saugoti gamtą. Tačiau to paties tyrimo rezultatai rodo, jog Lietuva yra tik 20-oje vietoje ES (82 proc., ES vidurkis – 87 proc.) pagal tikėjimą, kad šalies gyventojai gali daryti tiesioginį poveikį apsaugant aplinką, o iš tų, kurie tiki, net 71 proc. mano, kad nedaro pakankamai dėl aplinkos apsaugos. Nėra tikslios statistikos, kuri leistų objektyviai įvertinti Lietuvos visuomenės, ypač jaunimo, aplinkos apsaugos temų išmanymą. UAB „Baltijos tyrimai“ 2018 m. atlikta Lietuvos gyventojų apklausa rodo, kad tik 28 proc. gyventojų prisideda prie aplinkos saugojimo ir tik pusė jų (50 proc.) jaučiasi gerai informuoti šiuo klausimu. „Eurobarometro“ 2019 m. duomenimis, 62 proc. Lietuvos gyventojų mano, kad klimato kaita yra rimta problema. Tačiau to paties „Eurobarometro“ atlikto tyrimo duomenys rodo, kad, aplinkosaugos klausimus sugretinus su kitais svarbiais žmogaus gyvenimo klausimais, tik 4 proc. Lietuvos gyventojų klimato kaitą nurodė kaip labai svarbią problemą (net 61 proc. gyventojų nurodė, kad nerimauja dėl ekonominių savo gerovės aspektų – kylančių kainų, infliacijos ar brangstančio pragyvenimo). 2019 m. atlikto „Eurobarometro“ tyrimo rezultatai rodo, kad 40 proc. Lietuvos gyventojų asmeniškai svarbu saugoti aplinką, tad iš surinktų duomenų galima daryti išvadą, kad Lietuvos gyventojai, kaip ir nemaža dalis kitų Europos šalių gyventojų, turi stiprias aplinkosaugines nuostatas ir vertybes. Visgi esminė problema – vis dar labai retai šios nuostatos ir vertybės pavirsta į realų gamtą tausojantį elgesį. Europos Komisijos duomenimis, Lietuvos gyventojų informuotumas aplinkos apsaugos klausimais yra žemesnis už ES vidurkį: tik 40 proc. Lietuvos respondentų nurodo, kad aplinkos apsauga jiems labai svarbi (palyginti su ES lygiu – 53 proc.). Lietuvos gyventojai labiausiai susirūpinę didėjančiu atliekų kiekiu ir oro tarša. 2019 m. atlikto tyrimo (UAB „Sprinter tyrimai“ 2019 m. atliktas Šalies gyventojų nuomonės tyrimas dėl investicijų panaudojimo) rezultatai rodo, kad tik 24 proc. Lietuvos gyventojų yra girdėję apie darnaus vystymosi tikslus arba juos gerai žino, o tarptautinė apklausa, 2019 m. atlikta Pasaulio ekonomikos forumo, atskleidė, kad pasaulio mastu šio rodiklio reikšmė yra tris kartus didesnė ir siekia 74 proc. Kauno technologijos universiteto 2020 m. parengtoje Lietuvos gyventojų požiūrio į klimato kaitą ir energijos gamybos šaltinius tyrimo ataskaitoje pažymima, kad lietuviai nelinkę asmeniškai (tik 23,5 proc.) imtis aktyvių veiksmų, kovodami su klimato kaita, o jei tai darytų kiti, šią iniciatyvą palaikančiųjų skaičius padidėtų beveik dukart (43,8 proc.)

13. Nacionalinės jaunimo politikos įgyvendinimo 10 problema – įvairių jaunimo grupių atskirtis dėl šių grupių ypatumų arba visuomenės nuostatų:

13.1. Visuomenės nuostatos tam tikrų socialinių grupių atžvilgiu skatina socialinę atskirtį ir segregaciją. „Eurobarometro“ 2019 m. atlikto tyrimo „Diskriminacija Europoje“ rezultatai rodo, kad Lietuvos visuomenės dalies neigiamos nuostatos tam tikrų socialinių grupių ar asmenų atžvilgiu, atsižvelgiant į asmens tautybę, rasę, religiją, odos spalvą ar lytinę orientaciją, stipriai skyrėsi nuo 28 ES šalių vidurkio. Jei aukščiausią šalies politinį postą užimtų asmuo su negalia, blogai jaustųsi 20 proc. lietuvių respondentų (ES vidurkis – 7 proc.), asmuo, laikomas senu, – 21 proc. (ES vidurkis – 8 proc.), asmuo, kurio odos spalva skiriasi nuo gyventojų daugumos, – 39 proc. (ES vidurkis – 12 proc.), asmuo, išpažįstantis kitą religiją nei dauguma gyventojų, – 34 proc. (ES

vidurkis – 13 proc.), kitos etninės kilmės asmuo – 34 proc. (ES vidurkis – 16 proc.), gėjus, lesbietė ar biseksualus asmuo – 56 proc. (ES vidurkis – 18 proc.), interseksualus asmuo – 57 proc. (ES vidurkis – 21 proc.), romų tautybės asmuo – 59 proc. (ES vidurkis – 28 proc.). Panašūs rezultatai užfiksuoti ir išanalizavus atsakymus į klausimus „ar būtumėte patenkintas, jei Jūsų bendradarbis būtų... / jei Jūsų vaikas užmegztų romantiškus santykius su...“. Lietuvos gyventojų atsakymai išsiskiria iš kitų ES šalių gyventojų – Lietuvos gyventojai nenori dirbti kartu su kitos tautybės, religijos ar lytinės orientacijos asmeniu. Jei darbovietė samdytų darbuotoją ir galėtų rinktis iš kelių kandidatų, turinčių panašias kompetencijas, respondentams iš Lietuvos svarbesnis trūkumas (nei ES respondentams) būtų kandidato amžius, negalia ir lytinė orientacija. Gana panašias visuomenės nuostatas parodo ir Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto etninių tyrimų skyriaus ir VšĮ „Diversity Development Group“ užsakymu 2021 m. atliktos visuomenės nuostatų apklausos rezultatai. Didelė dalis apklausos respondentų pažymėjo, kad per pastaruosius 5 metus pablogėjo jų nuostatos šių socialinių grupių atžvilgiu: romų (53,8 proc.), homoseksualių asmenų (62,7 proc.), musulmonų (59,1 proc.), pabėgėlių (71,8 proc.). ES pagrindinių teisių agentūros 2019 m. atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad tik 14 proc. LGBTI asmenų Lietuvoje mano, jog valdžia daro pakankamai, kad visuomenėje užkirstų kelią neigiamoms išankstinėms nuostatomis ir netolerancijai. Iš visų ES šalių daugiausia būtent LGBTI respondentų iš Lietuvos (60 proc.) niekada arba beveik niekada nebuvo prasitarę apie savo tapatybę. Nors atliekant šiuos tyrimus respondentų atsakymuose neišskirta jaunimo dalis, darytina prielaida, kad panašios nuostatos būdingos ir jaunimui.

13.2. Jaunimo su negalia poreikiai nėra žinomi, parama teikiama tik daliai jaunimo su negalia. Šiuo metu nėra atliktas jaunų asmenų su negalia padėties tyrimas ar analizė, kurie padėtų išsiaiškinti negalių turinčio jaunimo poreikius ir problemas. Remiantis surinkta informacija, darytina išvada, kad valstybė teikia paramą tam tikroms jaunuolių, turinčių negalią, grupėms pvz., studentams su negalia. ŠMSM duomenimis, studentams, kuriems nustatytas 45 proc. ar mažesnis dalyvumo lygis (iki 2024 m. sausio 1 d. – 45 proc. ar mažesnis darbingumo lygis) arba sunkaus ar vidutinio neįgalumo lygis, teikiama šešių rūšių valstybės parama: a) išmokos individualiesiems poreikiams tenkinti (134,89 Eur kas mėnesį, skiria Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ANTA); b) išmokos studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti (176 Eur per semestrą, skiria ANTA); c) tikslinės išmokos (184 Eur kas mėnesį, skiria ŠMSM); d) socialinės stipendijos (299 Eur kas mėnesį, sprendimą priima Valstybinis studijų fondas (toliau – VSF); e) atleidimas nuo valstybės remiamos paskolos grąžinimo (sprendimą priima VSF); f) atleidimas nuo studijų kainos grąžinimo (sprendimą priima VSF). Per 2023 m. ANTA (tuo metu – Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos) gavo paraiškas skirti finansinę pagalbą iš 30 aukštųjų mokyklų. Per minėtą laikotarpį buvo paremti 472 studentai su negalia (iš viso tam panaudota 513,1 tūkst. Eur): išmokas individualiesiems poreikiams tenkinti gavo 472 studentai, tikslines išmokas studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti – 169 studentai. Aukštųjų mokyklų pateikta informacija apie 2021 m. finansinę paramą gavusius studentus su negalia (informacija pateikiama tik apie asmenis su negalia, kuriems, vadovaujantis Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 831 „Dėl Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašo patvirtinimo“, buvo mokėtos išmokos): 311 (60 proc.) studentų su negalia studijavo universitetuose, 206 (40 proc.) – neuniversitetinėse aukštosiose mokyklose.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [AI-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

III SKYRIUS VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS IR FINANSAVIMAS

14. Veiksmų plano įgyvendinimo laikotarpis – nuo Veiksmų plano patvirtinimo dienos iki 2027 m. gruodžio 31 d.

15. Veiksmų plano tikslai ir jų įgyvendinimo priemonės numatyti Veiksmų plano IV skyriuje.

16. Veiksmų plano tikslų ir jų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimą koordinuoja SADM. Veiksmų planą įgyvendinančios institucijos nurodytos Veiksmų plano IV skyriuje.

17. Veiksmų plano tikslų, jų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai bei jų reikšmės pateikti Veiksmų plano V skyriuje.

18. Veiksmų plano tikslų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimas finansuojamas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir Europos socialinio fondo lėšomis.

IV SKYRIUS VEIKSMŲ PLANO TIKSLAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Eil. Nr.	Priemonės	Numatomos lėšos (tūkst. Eur)					Atsakingi vykdytojai
		2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	
1 TIKSLAS – UŽTIKRINTI JAUNIMO SOCIALINĘ APRĖPTĮ, GEROVĘ IR GLOBALAUS PILIETIŠKUMO UGDYMĄ							
1.1. Uždavinys – ugdyti jaunimo pilietiškumą, skatinant jį dalyvauti jaunimo organizacijų veiklose, savanoriškoje veikloje ir kitose pilietinėse veiklose							
1.1.1.	Įgyvendinti JST programą	-	-	-	-	-	JRA, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SPPD)
1.1.2.	Atrinkti ir finansuoti savanorišką veiklą koordinuojančias organizacijas, teikti joms metodinę pagalbą, organizuoti JST modelio įgyvendinimą, siekiant įtraukti jaunimą į savanorišką veiklą	179,5	203,8	190	-	-	JRA, SPPD
1.1.3.	Skatinti jaunimą dalyvauti pilietinėje veikloje, konkurse	683,5	585,7	700	-	-	JRA, SPPD,

	būdu finansuojant jaunimo organizacijas, jaunimo iniciatyvas ir kuriant įvairias jaunimo dalyvavimo pilietinėje veikloje formas						savivaldybės
1.1.4.	Skaityti paskaitas bendrojo lavinimo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose pilietiškumo, pilietinio pasipriešinimo, pilietinės gynybos temomis (ypatingą dėmesį skiriant tautinių bendrijų mokykloms)	-	-	-	-	-	Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos (toliau – MPPD)
1.1.5.	Ugdyti jaunimo pilietiškumą, skatinant dalyvavimą jaunimo organizacijų veiklose, savanoriškoje veikloje ir kitose pilietinio dalyvavimo formose. Asociacijų ir viešųjų įstaigų veiklos programų dalinis finansavimas, kurio tikslas – skatinti visuomenei naudingą ir nesavanaudišką veiklą, tiesiogiai prisidedančią prie krašto apsaugos sistemos stiprinimo ir visuomenės parengimo gynybai	-	-	-	-	-	KAM
1.2. Uždavinys – plėtoti darbo su jaunimu sistemą, didinant mažiau galimybių turinčio ir iššūkių patiriančio jaunimo aprėptį ir integraciją į visuomenę, švietimo sistemą bei darbo rinką							
1.2.1.	Nustatyti neaktyvius jaunos žmones ir	-	-	-	-	-	JRA

	vykdyti jų skaičiaus kitimo stebėseną						
1.2.2.	Įgyvendinant jaunimo garantijų iniciatyvą ir kitas jaunimo užimtumą skatinančias programas, užtikrinti jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugų teikimą	-	-	-	-	-	JRA, SPPD
1.2.3.	Užtikrinti darbo su jaunimu formų taikymą	1 419,8	1 285,7	1 294	-	-	JRA, SPPD
1.2.4.	Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą, siekiant didesnės jo integracijos Sostinės regione, kaip numatyta 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimu Nr. 931 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programos patvirtinimo“, pažangos priemonėje Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistemą“ (toliau – Priemonė Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku	-	-	-	-	-	JRA, SADM, Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – CPVA)

	atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistema“)						
1.2.5.	Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistema, siekiant didesnės jo integracijos Vidurio ir vakarų Lietuvos regione, kaip numatyta Priemonėje Nr. 09-003-02-02-05 „Plėtoti laiku atliekamo efektyvaus darbo su jaunimu sistema“	-	-	-	-	-	JRA, SADM, CPVA
1.2.6.	Užtikrinti nuoseklią kokybišką ES informacinės programos jaunimui „Eurodesk“ veiklą Lietuvoje	16	16	16	-	-	JRA
1.2.7.	Užtikrinti palydėjimo paslaugų jaunimui plėtrą ir jas teikiančių organizacijų metodinį palaikymą	-	-	-	-	-	JRA
1.2.8.	Įgyvendinti 2014–2021 m. Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo lėšomis finansuojamą priemonę „Socialinės integracijos stiprinimo mechanizmai vaikams ir jaunuoliams su aukštos rizikos elgsena ir (ar) iš nepalankių aplinkų“	-	-	-	-	-	SADM
1.3. Uždavinys – skatinti jaunimo sveiką gyvenseną, aktyvų laisvalaikį ir plėtoti įvairias priemones, užtikrinančias jaunimo psichikos sveikatos stiprinimą							
1.3.1.	Finansuoti emocinės (psichologinės) pagalbos tarnybas, teikiančias emocinės (psichologinės) pagalbos telefonu paslaugas	-	-	-	-	-	JRA, SADM, SPPD

1.3.2.	Užtikrinti vaikų ir jaunimo lytiškumo ugdymą, organizuojant darbuotojų, dirbančių su jaunimu, metodinį palaikymą ir jo finansavimą	-	-	-	-	-	JRA
1.3.3.	Su jaunimu dirbantiems asmenims bei įstaigų vadovams parengti darbuotojų santykių kūrimo, darbo su jaunimu, veiklų ir individualių konsultacijų organizavimo, atliepiančių jaunimo psichikos sveikatos ir psichologinio saugumo poreikius, rekomendacijas	-	-	-	-	-	JRA
1.3.4.	Įtraukti jaunimą į psichikos sveikatos ambasadorių iniciatyvą, skirtą psichikos sveikatos stigmati mažinti	384	-	-	-	-	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM), Higienos institutas (toliau – HI)
1.3.5.	Plėtoti psichikos sveikatos stiprinimo, psichosocialinės pagalbos ir savižudybių prevencijos intervencijas savivaldybėse	4 134	4 134	4 134	4 134	-	SAM
1.3.6.	Užtikrinti nacionalinės psichikos sveikatos interneto svetainės	6	-	-	-	-	SAM

	„Pagalba sau“ veiklą, pateikiant aktualią ir patikimą informaciją psichikos sveikatos tema						
1.3.7.	Vykdyti psichikos sveikatos puoselėjimo komunikacijos kampaniją	265	-	-	-	-	SAM
1.3.8.	Administruoti jaunimui skirtą sveikatos priežiūros paslaugų internetinį portalą <i>www.sveikatostinklas.lt</i>	-	-	-	-	-	HI
1.4. Uždavinys – stiprinti ryšius su Lietuvos diasporos jaunimu, užtikrinant jo poreikius atitinkančios Lietuvos valstybės politikos įgyvendinimą ir bendruomeninės veiklos vykdymą, siekiant, kad jis aktyviai dalyvautų sprendžiant Lietuvai aktualius klausimus, ir skatinant jį grįžti ar atvykti į Lietuvą							
1.4.1.	Konkurso būdu finansuoti diasporos jaunimo organizacijų projektus, skirtus jų veiklai stiprinti, bendruomenėms telkti, naujoms organizacijoms kurti	46	51,2	46	-	-	JRA, SADM, SPPD
1.4.2.	Organizuoti mokymus, konsultacijas bei kitus renginius diasporos jaunimo organizacijoms ir bendruomenėms, siekiant stiprinti jų organizacinius ir tarpusavio bendradarbiavimo gebėjimus bei skatinti naujų organizacijų kūrimąsi	1	13,8	1	-	-	JRA
1.4.3.	Skirti stipendijas (konkurso būdu) užsienyje gyvenantiems jauniems profesionalams, atliekantiems praktiką Lietuvoje, siekiant skatinti juos grįžti į Lietuvą	0,5	1	1	-	-	JRA

1.4.4.	Igyvendinant konkurso būdu atrinktus projektus, remti diasporos jaunimo veiklą, skirtą ryšiams su Lietuva stiprinti, tautinei tapatybei puoselėti, įsitraukimui į Lietuvos gyvenimą ir grįžimui į Lietuvą skatinti	-	-	-	-	-	URM
1.4.5.	Viešinti bendrą stažuočių, praktikos ir pažintinių programų duomenų bazę	-	-	-	-	-	URM
1.4.6.	Sudaryti sąlygas užsienyje gyvenantiems Lietuvos Respublikos pilietybę turintiems studentams atlikti praktiką arba stažuotę URM ir Lietuvos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose užsienyje	-	-	-	-	-	URM
1.5. Uždavinys – skatinti jaunimo įtraukimą ir įgalinimą įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus, žaliąjį kursą, kuriant darnų santykį su aplinka							
1.5.1.	Skatinti organizacijas teikti projektus pagal Erasmus+ ir Europos solidarumo korpuso programas žaliojo kurso srityse, nuotoliniu būdu joms organizuojant informacinius seminarus šia tema	-	-	-	-	-	JRA
1.5.2.	Skleisti gerą patirtį, įgytą jaunimui įgyvendinant projektus žaliojo kurso srityje, organizuoti jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektų vykdytojams mokymus apie tvarumą, žaliąjį kursą	-	17	20	-	-	JRA
1.5.3.	Užtikrinti jaunimo	-	-	-	-	-	AM,

	įtraukimą į sprendimų aplinkosaugos, žaliojo kurso, klimato kaitos ir darnaus vystymosi klausimais priėmimą						JRA
1.5.4.	Didinti jaunimo informuotumą aplinkosaugos ir darnaus vystymosi srityse	198	60	60	60	60	AM, APVA
1.6. Uždavinys – stiprinti jaunimo skaitmeninį raštingumą ir gebėjimus naudotis medijomis, jaunimo atsparumą dezinformacijai ir priešiškai propagandai, segregacijai ir radikalizavimui							
1.6.1.	Organizuoti mokymus su jaunimu dirbantiems specialistams apie išmaniojo darbo su jaunimu metodus	-	-	-	-	-	JRA
1.6.2.	Parengti ir išleisti rekomendacijas ir metodinės medžiagos rinkinį apie išmaniojo darbo su jaunimu metodus	-	-	-	-	-	JRA
1.6.3.	Sukurti Europos solidarumo korpuso savanoriškos veiklos skaitmeninių ženklų naudojimo metodologiją ir apmokyti mentorius pagal ją dirbti	5	5	5	-	-	JRA
1.7. Uždavinys – užtikrinti jaunimo judumą, tarptautinį ir tarpkultūrinį dialogą, pripažinimą pasaulyje ir Lietuvos jaunimo interesų atstovavimą ES ir tarptautinėse institucijose bei organizacijose							
1.7.1.	Užtikrinti Lietuvos ir Lenkijos jaunimo mainų fondo administravimą bei jo veiklos organizavimą	135	133,9	135	-	-	JRA, SPPD
1.7.2.	Užtikrinti Lietuvos ir Ukrainos jaunimo mainų tarybos administravimą bei jos veiklos organizavimą	100	95,6	100	-	-	JRA, SPPD
1.7.3.	Įgyvendinti dvišalius ir daugiašalius tarptautinio	15	21,9	15	-	-	JRA

	bendradarbiavimo susitarimus jaunimo politikos srityje						
1.7.4.	Atstovauti Lietuvos jaunimo politikai ES, Europos Tarybos, kitose tarptautinėse organizacijose, tarptautiniuose renginiuose ir susitikimuose	0,6	5	5	-	-	JRA
1.7.5.	Organizuoti dvišalį bendradarbiavimą ir Lietuvos gerosios patirties perdavimą Rytų partnerystės valstybėse jaunimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms	6	6	6	-	-	JRA
2 TIKSLAS – ĮGYVENDINTI TOLYGLIAI PLĖTOJAMĄ, EFEKTYVIĄ, Į JAUNIMO POREIKIUS ORIENTUOTĄ, ĮRODYMAIS GRĮSTĄ JAUNIMO POLITIKĄ							
2.1. Uždavinys – užtikrinti įrodymais ir bendradarbiavimu grįstos jaunimo politikos įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu, didinant socialinių partnerių į(si)traukimą dalyvauti priimant jaunimui aktualius sprendimus							
2.1.1.	Rinkti, kaupti ir analizuoti įvairius duomenis apie jaunimą ir jaunimo politiką, bendradarbiauti su jaunimo tyrėjais ir mokslininkais, atlikti įvairius tyrimus (Lietuvos diasporos jaunimo (gyvenimo) padėties, poreikių ir ryšio su Lietuva tyrimas, negalią turinčio jaunimo poreikių tyrimas ir kt.)	35,8	30	30	-	-	JRA
2.1.2.	Vykdyti mažiau galimybių turinčio jaunimo skaičiaus stebėseną pagal atskiras jaunimo grupes	-	-	-	-	-	JRA, savivaldybės
2.1.3.	Įvertinti poreikį pakeisti Jaunimo politikos pagrindų	-	-	-	-	-	JRA, SADM

	įstatymą, jame reglamentuojant jaunimo darbuotojo veiklą, ir, nustačius tokį poreikį, parengti šio įstatymo pakeitimo įstatymo projektą						
2.2. Uždavinys – skatinti tolygią jaunimo politikos plėtrą regionuose, didinant galimybes savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir darbuotojams įgyvendinti vietos jaunimo poreikius atitinkančią jaunimo politiką							
2.2.1.	Teikti savivaldybių administracijoms individualias jaunimo politikos įgyvendinimo rekomendacijas, kurių laikantis turi būti užtikrinama valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) jaunimo politikos įgyvendinimo funkcija	-	-	-	-	-	JRA
2.2.2.	Įgyvendinti priemones, stiprinančias jaunimo politiką regioniniu lygmeniu	152,6	142,9	111	-	-	JRA, SPPD
2.2.3.	Peržiūrėti ir pagal poreikį pakeisti lėšų poreikio jaunimo politikos įgyvendinimo funkcijai vykdyti apskaičiavimo tvarką, nustatytą Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. A1-193 „Dėl Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių	-	-	-	-	-	JRA, SADM

	biudžetams lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“						
2.2.4.	Organizuoti JRK, savivaldybių administracijų atstovų vizitus į užsienio šalis, siekiant keistis gera jaunimo politikos įgyvendinimo vietos lygmeniu patirtimi su šių šalių vietos valdžios atstovais	-	-	-	-	-	JRA
2.3. Uždavinys – kurti ir stiprinti nacionalinės valdžios institucijų ir savivaldybių, taip pat savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimo mechanizmus							
2.3.1.	Parengti ir įgyvendinti JRK stažuočių programą	-	-	-	-	-	JRA, Nacionalinė jaunimo reikalų koordinatorių asociacija (toliau – NJRKA)
2.3.2.	Užtikrinti ir plėtoti tarpžinybinį bendradarbiavimą nacionaliniu ir vietos lygmenimis su valstybės institucijomis, įstaigomis, jaunimo ir su jaunimu dirbančiomis organizacijomis (<i>draugiska.jra.lt</i> plėtra)	-	-	-	-	-	JRA
2.3.3.	Kurti ir palaikyti įrankius, kuriuos naudojant informuojama apie ministerijų, kitų institucijų įgyvendinamas jaunimui skirtas priemonės (<i>jp.jra.lt</i>)	-	-	-	-	-	JRA

	plėtra)						
3 TIKSLAS – SIEKTI SĖKMINGOS JAUNIMO INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ IR ŠVIETIMO SISTEMA							
3.1. Uždavinys – užtikrinti jaunimo profesinį orientavimą, karjeros planavimą, didinti jo galimybes tobulinti savo kvalifikaciją							
3.1.1.	Įgyvendinti užimtumo vasarą ir integracijos į darbo rinką programas savivaldybėse	-	150	150	-	-	JRA, SPPD
3.1.2.	Plėtoti profesinio orientavimo paslaugų prieinamumą, teikiant paslaugas Jaunimo darbo centruose ir 14-oje RKC, nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Užimtumo tarnybai užtikrinant RKC veiklą tęstinumą	-	-	-	-	-	Užimtumo tarnyba, JRA (dalyvauja tik 2023 m.), LMNŠ C (dalyvauja tik 2023 m.)
3.1.3.	Įgyvendinti pirminės intervencijos priemonės ar teikti pirminės intervencijos paslaugas jauniems bedarbiams	-	-	-	-	-	Užimtumo tarnyba
3.1.4.	Finansuoti karjeros specialistų etatus švietimo įstaigose	7 500	8 000	8 000	8 000	8 000	ŠMSM
3.2. Uždavinys – didinti jaunimo autonomiją ir užtikrinti jo gerovę, didinant galimybes jaunimui įsigyti arba išsinuomoti būstą							
3.2.1.	Parengti ir pateikti valstybės ir savivaldybių institucijoms pasiūlymus, kaip padidinti galimybes jaunimui išsinuomoti būstą	-	-	-	-	-	JRA
3.2.2.	Skatinti savivaldybes teikti finansines paskatas jaunimui, jaunoms šeimoms įsigyjant ar išsinuomojant pirmąjį būstą	-	-	-	-	-	JRA, savivaldybės

3.3. Uždavinys – skatinti jaunimo kūrybiškumą ir verslumą bei didinti jo galimybes sėkmingai realizuoti save darbo rinkoje, atsižvelgiant į regioninę plėtrą, ateities darbo rinkos tendencijas, skaitmenizaciją ir žaliąjį kursą							
3.3.1.	Organizuoti mokymus ar įgyvendinti bendras programas su kitomis institucijomis, siekiant ugdyti jaunimo kūrybiškumo ir verslumo gebėjimus	-	-	-	-	-	JRA
3.3.2.	Skatinti savivaldybes įgyvendinti jaunimo verslumą, kūrybiškumą skatinančias programas	-	-	-	-	-	JRA, savivaldybės
3.3.3	Užtikrinti jaunų žmonių iki 40 metų dalyvavimą priimančias vietos veiklos grupių (toliau – VVG) sprendimus įgyvendinant Vietos plėtros ir Sumanių kaimų strategijas bei priimančias sprendimus dėl vietos plėtros investicijų	9 000	8 000	11 900	-	-	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM)
3.3.4.	Skatinti jaunimą rinktis darbą valstybės tarnyboje	5	5	5	5	5	Viešojo valdymo agentūra (toliau – VVA)
3.3.5.	Metodinio įrankio sukūrimas žmogiškųjų išteklių valdymui valstybės tarnyboje, ypatingą dėmesį skiriant jaunimo įsidarbinimo valstybės tarnyboje galimybių didinimui ir jų kompetencijų ugdymui	75	-	-	-	-	VRM
3.3.6.	Mokinių (9–12 kl.) verslo kompetencijų ugdymas	500	-	-	-	-	EIM
3.3.7.	Įgyvendinti projektą „Jaunimo (iki 29 m.) verslo vystymo ir idėjų laboratorija“	410	-	-	-	-	EIM

3.3.8.	Sukurti ir įdiegti Skaitmeninį įrankį moksleivių verslumo ugdymui	100	-	-			EIM
3.4. Uždavinys – didinti tautinių mažumų, migrantų, karo pabėgėlių ir kitų socialinę riziką ar atskirtį patiriančių jaunimo grupių integraciją į visuomenę, įgyvendinant jų poreikius atitinkančias jaunimo politikos priemones							
3.4.1.	Vykdėti veiklas, skirtas padėti skirtingų etninių grupių jaunimui kurti tarpusavio ryšius, aktyvaus dalyvavimo bendruomenėje ir refleksijos, demokratinių sprendimų priėmimo gebėjimams, skaitmeniniam raštingumui ir gebėjimams naudotis medijomis ugdyti	10,7	15	15	-	-	JRA
		10	76	76	76	76	Kultūros ministerija (toliau – KM)
3.4.2.	Stiprinti organizacijų, dirbančių su socialinę atskirtį patiriančiu ar su neigiamomis visuomenės nuostatomis susiduriančiu jaunimu, gebėjimus	-	-	-	-	-	JRA

Pastaba. Veiksmų plano priemonės, kurioms įgyvendinti nenumatyti asignavimai ir kurios įgyvendinamos iš kitoms asignavimų valdytojų priemonėms numatytų asignavimų:

1. Veiksmų plano 1.2.2 priemonė numatyta Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. A1-108 „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Jaunimo garantijų veiksmų planas), finansuojama valstybės biudžeto lėšomis;
2. Veiksmų plano 1.2.4 ir 1.2.5 priemonės numatytos Jaunimo garantijų veiksmų plane, finansuojamos 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos lėšomis;
3. Veiksmų plano 1.2.8 priemonė numatyta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2023–2025 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“, priemonėje 09-004-02-05-17 (TP) „Įgyvendinti 2014–2021 m. Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo Sveikatos apsaugos programą“;
4. Veiksmų plano 1.2.8 priemonė numatyta Smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems, smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems ir smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantiems asmenims 2024–2026 metų veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. A1-602 „Dėl Smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir pagalbos teikimo smurto artimoje

aplinkoje pavojų patiriantiems, smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems ir smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantiems asmenims 2024–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“;

5. Veiksmų plano 1.5.1 priemonė numatyta ES programų „Erasmus+“ ir „Europos solidarumo korpusas“ metinėje veiklos programoje (3 versija, Nr. LT02-WP-AN-2023, pateikta Europos Komisijai 2023 m. vasario 24 d.; 3 versija, Nr. LT02-WP-AN-2022, pateikta Europos Komisijai 2022 m. kovo 23 d.), kurią įgyvendina JRA;

6. Veiksmų plano 1.2.8 priemonė numatyta Lygių galimybių įgyvendinimo 2024–2026 metų veiksmų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. A1-507 „Dėl Lygių galimybių įgyvendinimo 2024–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“;

7. Veiksmų plano 3.1.2 priemonė numatyta Jaunimo garantijų veiksmų plane, finansuojama 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos lėšomis, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis.

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [AI-765](#), 2023-11-20, paskelbta TAR 2023-11-20, i. k. 2023-22324

Nr. [AI-261](#), 2024-04-08, paskelbta TAR 2024-04-08, i. k. 2024-06598

Nr. [AI-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

Nr. [AI-899](#), 2024-12-11, paskelbta TAR 2024-12-11, i. k. 2024-21927

V SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO TIKSLŲ, PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI IR JŲ REIŠMĖS

Koda s	Tikslų, priemonių įgyvendinimo vertinimo kriterijai	Vertinimo kriterijų reikšmės					Atsa- kin- gas (-i) vykdyto -jas (-ai)
		2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	
1 TIKSLAS – UŽTIKRINTI JAUNIMO SOCIALINĘ APRĖPTĮ, GEROVĘ IR GLOBALAUS PILIETIŠKUMO UGDYMĄ							
1.1. Uždavinys – ugdyti jaunimo pilietiškumą, skatinant jį dalyvauti jaunimo organizacijų veiklose, savanoriškoje veikloje ir kitose pilietinėse veiklose							
1.1.1.	Ilgalaikėje savanoriškoje veikloje pagal JST modelį dalyvavusių jaunų žmonių skaičius	500	600	600	-	-	JRA, SPPD
1.1.2.	Savivaldybių, kuriose veikia ilgalaikės savanoriškos veiklos (JST) modelis pagal savivaldybėse patvirtintus aprašus, skaičius	10	10	10	-	-	JRA, SPPD
1.1.3.	Konkurso būdu atrinktų ir finansuotų	18	18	18	-	-	JRA, SPPD

	projektų ir (ar) programų, skirtų jaunimo narystei jaunimo organizacijose bei organizacijose, vienijančiose kitas jaunimo organizacijas, skaičius Mokyklų, organizuojančių rinkimų simuliacijas, skaičius	5	1	12	-	-	JRA, savivaldybės
	Viešųjų erdvių jaunimui skaičius Lietuvoje	4	1	5	-	-	JRA, savivaldybės
	Konkurso būdu atrinktų ir finansuotų projektų, skatinančių inovacijas jaunimo politikos srityje, siekiant kurti naujas jaunimo įtraukimo į pilietines veiklas formas, skaičius	7	-	-	-	-	JRA, SPPD
	Teminių tinklų, kurių veikloje dalyvauja jaunimas, skaičius	3	3	3	-	-	JRA
1.1.4.	Organizuotų paskaitų skaičius per metus	10	10	10	10	10	MPPD
1.1.5.	Iš dalies finansuotų jaunimo organizacijų pateiktų ar į jaunimo tikslinę auditoriją nukreiptų NVO veiklos programų skaičius	5	5	5	5	5	KAM

1.2. Uždavinys – plėtoti darbo su jaunimu sistemą, didinant mažiau galimybių turinčio ir iššūkių patiriančio jaunimo aprėptį ir integraciją į visuomenę, švietimo sistemą bei darbo rinką

1.2.1.	Parengtų ir paskelbtų apibendrintos informacijos apie neaktyvius ir mažiau galimybių turinčius jaunos žmones, kuriems kyla pavojus tapti neaktyviems, rinkinių skaičius	1	1	1	1	1	JRA
1.2.2.	Jaunimo praktinius įgūdžius ugdančių organizacijų paslaugas gavusių jaunu žmonių skaičius	160	320	320	-	-	JRA, SPPD
1.2.3.	Savivaldybių, kuriose taikomos 3 ir daugiau darbo su jaunimu formų, skaičius	13	16	16	-	-	JRA, SPPD
	Organizuotų mokymų, skirtų darbo su jaunimu sistemai tobulinti, skaičius	5	5	6	-	-	JRA
	Konkurso būdu skirtų stipendijų su jaunimu dirbantiems specialistams, skatinant darbo su jaunimu plėtrą regionuose, skaičius	5	5	5	-	-	JRA
	Apskričių Lietuvoje, kuriose veikia jaunimo informavimo ir konsultavimo taškai, skaičius	10	10	10	-	-	JRA
1.2.4.	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką	-	30	30	30	30	JRA, SADM, CPVA

	(atskirtį) patiriančių asmenų, kurie, baigę dalyvauti veiklose, pradėjo savanoriauti, mokytis, ieškoti darbo arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis procentais Sostinės regione						
	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie teigia, kad gaunamos paslaugos jiems padarė teigiamą poveikį, dalis procentais Sostinės regione	-	60	60	60	60	JRA, SADM, CPVA
	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų skaičius Sostinės regione	-	370	370	370	371	JRA, SADM, CPVA
1.2.5.	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie, baigę dalyvauti veiklose, pradėjo savanoriauti, mokytis, ieškoti darbo arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą, dalis procentais Vidurio ir vakarų Lietuvos regione	-	30	30	30	30	JRA, SADM, CPVA

	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų, kurie teigia, kad gaunamos paslaugos jiems padarė teigiamą poveikį, dalis procentais Vidurio ir vakarų Lietuvos regione	-	60	60	60	60	JRA, SADM, CPVA
	Socialiai pažeidžiamų, socialinę riziką (atskirtį) patiriančių asmenų skaičius Vidurio ir vakarų Lietuvos regione	-	1 630	1 630	1 630	1 630	JRA, SADM, CPVA
1.2.6.	Finansuotų ES informacinių programų jaunimui „Eurodesk“ skaičius	1	1	1	-	-	JRA
1.2.7.	Savivaldybių, kuriose teikiamos palydėjimo paslaugos, skaičius	4	6	8	-	-	JRA
1.2.8.	Vaikų ir jaunimo iš socialinę riziką patiriančių šeimų, iš globos sistemos (vaikų globos institucijų, globėjų (rūpintojų) šeimų, šeimynų), pradedančių savarankišką gyvenimą, vaikų – smurto (apimant ir smurtą artimoje aplinkoje) aukų ir vaikų bei jaunimo –	400	300	75	-	-	SADM

	prekybos žmonėmis aukų, gavusių paramą, skaičius						
1.3. Uždavinys – skatinti jaunimo sveiką gyvenimą, aktyvų laisvalaikį ir plėtoti įvairias priemones, užtikrinančias jaunimo psichikos sveikatos stiprinimą							
1.3.1.	Atsilieptų pokalbių telefonu dalis procentais nuo visų skambučių	60	60	60	-	-	JRA, SPPD
	Atsakytų užklausų, susirašinėjant internetu (angl. <i>chat</i>), dalis procentais nuo visų užklausų	60	60	60	-	-	JRA, SPPD
1.3.2.	Su jaunimu dirbančių specialistų, dalyvavusių lytiškumo ugdymo programos parengimo ir įgyvendinimo mokymuose, skaičius	30	30	30	-	-	JRA
1.3.3.	Parengtų rekomendacijų su jaunimu dirbantiems asmenims bei įstaigų vadovams skaičius	1	-	-	-	-	JRA, SADM
1.3.4.	Apmokytų psichikos sveikatos ambasadorių skaičius	5	-	-	-	-	SAM
1.3.5.	Savivaldybių, įgyvendinančių visas bazines psichikos sveikatos stiprinimo psichosocialinės pagalbos ir savižudybių prevencijos	80	80	80	80	80	SAM

	intervencijas, dalis procentais						
1.3.6.	Veikiančių ir visuomenei prieinamų psichikos sveikatos svetainių <i>pagalbasau.lt</i> skaičius	1	1	1	1	1	SAM
1.3.7.	Įvykdytų psichikos sveikatos puoselėjimo komunikacijos kampanijų skaičius	1	1	-	-	-	SAM
1.3.8.	Specialistų parengtų atsakymų į jaunimo klausimus ir įkeltų į portalą dalis procentais	100	100	100	100	100	HI
1.4. Uždavinys – stiprinti ryšius su Lietuvos diasporos jaunimu, užtikrinant jo poreikius atitinkančios Lietuvos valstybės politikos įgyvendinimą ir bendruomeninės veiklos vykdymą, siekiant, kad jis aktyviai dalyvautų sprendžiant Lietuvai aktualius klausimus, ir skatinant jį grįžti ar atvykti į Lietuvą.							
1.4.1.	Asmenų, dalyvavusių organizuojamuose ir remiamuose projektuose ir iniciatyvose, skaičius	510	520	530	-	-	JRA, SPPD
1.4.2.	Diasporos jaunimo organizacijų ar bendruomenių, dalyvavusių mokymuose ar konsultacijose, skaičius	7	7	7			JRA
1.4.3.	Skirtų stipendijų užsienyje gyvenantiems jauniems profesionalams, atliekantiems praktiką	1	1	2	-	-	JRA

	Lietuvoje, skaičius						
1.4.4.	Paremtų jaunimo veiklos projektų skaičius	Pagal komisijos priimtus sprendimus	Pagal komisijos priimtus sprendimus	Pagal komisijos priimtus sprendimus	Pagal komisijos priimtus sprendimus	Pagal komisijos priimtus sprendimus	URM
1.4.5.	Reguliariai atnaujinama ir viešinama bendra stažuotojų, praktikos ir pažintinių programų duomenų bazė	1	1	1	1	1	URM
1.4.6.	Užsienyje gyvenančių lietuvių, atlikusių praktiką arba stažotę URM arba Lietuvos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, skaičius (ne mažiau kaip)	15	15	15	15	15	URM
1.5. Uždavinys – skatinti jaunimo įtraukimą ir įgalinimą įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus, žaliąjį kursą, kuriant darnų santykį su aplinka							
1.5.1.	Nuotoliniu būdu arba gyvai kasmet suorganizuotų informacinių seminarų, skirtų organizacijoms skatinti teikti projektus pagal Erasmus+ ir Europos solidarumo korpuso programas žaliojo kurso srityse, skaičius	1	1	1	1	1	JRA
1.5.2.	Paviešintų gerosios patirties, jaunimo įgytos įgyvendinant projektus žaliojo kurso srityje,	5	5	5	5	5	JRA

	pavyzdžių skaičius						
	Mokymų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektų vykdytojams apie žaliąjį kursą dalyvių skaičius	20	20	20	20	20	JRA
1.5.3.	Prie AM veikiančių patariamųjų organizacijų, kuriose su jaunimu aptariami, rengiami bei įgyvendinami sprendimai aplinkosaugos, žaliojo kurso, klimato kaitos ir darnaus vystymosi srityse, skaičius	1	1	1	1	1	AM, JRA
1.5.4.	Jaunųjų miško bičiulių veiklose dalyvaujančių jaunų žmonių skaičius	700	735	772	811	852	AM
1.6. Uždavinys – stiprinti jaunimo skaitmeninį raštingumą ir gebėjimus naudotis medijomis, jaunimo atsparumą dezinformacijai ir priešiška propagandai, segregacijai ir radikalizavimui							
1.6.1.	Su jaunimu dirbančių specialistų, dalyvavusių mokymuose apie išmaniojo darbo su jaunimu metodus, skaičius	15	15	15	20	20	JRA
1.6.2.	Parengtų ir išleistų rekomendacijų bei metodinės medžiagos rinkinių apie išmaniojo darbo su jaunimu metodus skaičius	1	-	1	-	1	JRA

1.6.3.	Sukurtų skaitmeninių ženkliukų naudojimo metodologijų skaičius	-	1	-	-	-	JRA
	Apmokytų dirbti su Europos solidarumo korpuso savanoriškos veiklos skaitmeninių ženkliukų naudojimo metodologija mentorių skaičius	-	-	10	10	10	JRA
1.7. Uždavinys – užtikrinti jaunimo judumą, tarptautinį ir tarpkultūrinį dialogą, pripažinimą pasaulyje ir Lietuvos jaunimo interesų atstovavimą ES ir tarptautinėse institucijose bei organizacijose.							
1.7.1.	Paskelbtų ir suorganizuotų finansavimo konkursų, skirtų tarptautiniams projektams įgyvendinti, tarptautinių fondų veiklai vykdyti, skaičius	1	1	1	-	-	JRA, SPPD
1.7.2.	Jaunų žmonių, dalyvavusių Lietuvos ir Ukrainos jaunimo mainų tarybos veiklose, skaičius	500	560	560	-	-	JRA, SPPD
1.7.3.	Pagal dvišalius susitarimus suorganizuotų tarptautinių renginių skaičius	3	2	3	-	-	JRA
1.7.4.	Susitikimų ir renginių, kuriuose atstovauta Lietuvos jaunimo politikai, skaičius	3	3	3	-	-	JRA
1.7.5.	Suorganizuotų tarptautinių renginių, seminarų, skirtų	2	2	2	-	-	JRA

	patirčiai Rytų partnerystės šalių institucijoms perduoti, skaičius						
2 TIKSLAS – ĮGYVENDINTI TOLYGLIAI PLĖTOJAMĄ, EFEKTYVIĄ, Į JAUNIMO POREIKIUS ORIENTUOTĄ, ĮRODYMAIS GRĮSTĄ JAUNIMO POLITIKĄ							
2.1. Uždavinys – užtikrinti įrodymais ir bendradarbiavimu grįstos jaunimo politikos įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu, didinant socialinių partnerių į(si)traukimą dalyvauti priimant jaunimui aktualius sprendimus							
2.1.1.	Atliktų tyrimų, studijų arba analizių skaičius	1	3	3	-	-	JRA
	Atliktų Lietuvos jaunimo problematikos tyrimų skaičius	1	-	-	-	-	JRA
2.1.2.	Parengtų ir paskelbtų apibendrintos informacijos apie mažiau galimybių turintį jaunimą rinkinių skaičius	1	1	1	-	-	JRA, savivaldybės
2.1.3.	Įvertintas poreikis pakeisti Jaunimo politikos pagrindų įstatymą, jame reglamentuojant jaunimo darbuotojo veiklą, ir, nustatčius tokį poreikį, parengtas šio įstatymo pakeitimo įstatymo projektas	-	1	-	-	-	JRA, SADM
2.2. Uždavinys – skatinti tolygią jaunimo politikos plėtrą regionuose, didinant galimybes savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir darbuotojams įgyvendinti vietos jaunimo poreikius atitinkančią jaunimo politiką							
2.2.1.	Individualiai, derinant su JRK, suformuluotų ir pateiktų savivaldybėms rekomenduojamų jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėje prioritetinių ir	60	60	60	-	-	JRA

	kitų veiklos sričių, užduočių ir rezultatų vertinimo kriterijų skaičius						
2.2.2.	Suorganizuotų renginių JRK (įvadiniai mokymai, konferencijos, savivaldybių JRK tinklo susitikimai) skaičius	4	4	4	-	-	JRA
	SJRT, kurioms pagal poreikį suorganizuoti mokymai ir konsultacijos, skaičius	10	10	10	-	-	JRA
2.2.3.	Pagal poreikį atnaujintų jaunimo teisių apsaugai skiriamų lėšų apskaičiavimo metodikų skaičius	-	1	-	-	-	JRA, SADM
2.2.4.	JRK, savivaldybių administracijų atstovų, dalyvavusių pažintiniuose vizituose į užsienio šalis, skaičius	2	2	3	-	-	JRA
2.3. Uždavinys – kurti ir stiprinti nacionalinės valdžios institucijų ir savivaldybių, taip pat savivaldybių tarpusavio bendradarbiavimo mechanizmus							
2.3.1.	JRK, dalyvavusių stažuočių programose Lietuvoje, skaičius	-	3	3	-	-	JRA, NJRKA
2.3.2.	Tarpžinybinių ir tarpsektorinių darbo grupių posėdžių, susitikimų ir renginių, kuriuose	5	5	5	-	-	JRA

	dalyvauta ir atstovauta JRA, skaičius						
2.3.3.	Pagal poreikį atliktų tinklalapio <i>jp.jra.lt</i> atnaujinimų skaičius	1	1	1	-	-	JRA
3 TIKSLAS – SIEKTI SĖKMINGOS JAUNIMO INTEGRACIJOS Į DARBO RINKĄ IR ŠVIETIMO SISTEMA							
3.1. Uždavinys – užtikrinti jaunimo profesinį orientavimą, karjeros planavimą, didinti jo galimybes tobulinti savo kvalifikaciją							
3.1.1.	Savivaldybių, įgyvendinančių jaunimo užimtumo vasarą programų, skaičius	-	15	15	-	-	JRA, SPPD, savivaldybės
	Jaunų žmonių, dalyvaujančių užimtumo vasarą programose, skaičius	-	350	350	-	-	JRA, SPPD, savivaldybės
3.1.2	Asmenų, gavusių profesinio orientavimo paslaugas, skaičius	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	Užimtumo tarnyba, JRA, LMNŠC
	RKC skaičius	14	-	-	-	-	Užimtumo tarnyba, JRA, LMNŠC
3.1.3.	Pirminės intervencijos priemonėse dalyvavusių ar pirminės intervencijos paslaugas gavusių asmenų skaičius	1 552	1 552	1 552	1 552	1 552	Užimtumo tarnyba
3.1.4.	Finansuotų karjeros specialistų švietimo įstaigose skaičius	400	425	425	425	425	ŠMSM
3.2. Uždavinys – didinti jaunimo autonomiją ir užtikrinti jo gerovę, didinant galimybes jaunimui įsigyti arba išsinuomoti būstą							
3.2.1	Parengtų ir SADM pateiktų	1	-	-	-	-	JRA

	pasiūlymų, kaip padidinti galimybes jaunimui įsigyti ar išsinuomoti būstą, skaičius						
3.2.2.	Savivaldybių, teikiančių paskatas jaunimui, jaunoms šeimoms įsigyjant ar išsinuomojant pirmąjį būstą, skaičius	5	5	5	-	-	JRA, savivaldybės
3.3. Uždavinys – skatinti jaunimo kūrybiškumą ir verslumą bei didinti jo galimybes sėkmingai realizuoti save darbo rinkoje, atsižvelgiant į regioninę plėtrą, ateities darbo rinkos tendencijas, skaitmenizaciją ir žaliąjį kursą							
3.3.1.	Suorganizuotų renginių ar kartu su kitomis institucijomis įgyvendintų bendrų programų, skirtų jaunimo kūrybiškumui ir verslumui skatinti, skaičius	1	1	1	-	-	JRA
3.3.2.	Savivaldybių, įgyvendinančių jaunimo verslumą, kūrybiškumą skatinančias programas, skaičius	5	5	6	-	-	JRA, savivaldybės
3.3.3.	VVG, kuriose priimant sprendimus užtikrinamas jaunų žmonių iki 40 m. dalyvavimas, skaičius	49	49	49	-	-	ŽŪM
3.3.4.	Dalyvauta karjeros ir studijų parodose, ne mažiau kaip, skaičius	4	4	4	4	4	VVA
3.3.5.	Sukurtų žmogiškųjų	1	-	-	-	-	VRM

	išteklų standartizuoto valdymo valstybės tarnyboje kultūros naudotojo vadovų (metodikų) skaičius						
3.3.6.	Įkurtų mokinių mokomųjų bendrovių skaičius	440	-	-	-	-	EIM
	Verslumo ugdymo programos veiklose dalyvavusių 9–12 kl. mokinių skaičius	1650	-	-	-	-	EIM
	Parengtų (apmokytų) naujų mokytojų skaičius	20	-	-	-	-	EIM
3.3.7.	Fizinių asmenų, pasinaudojusių verslo vystymo ir idėjų laboratorijos paslaugomis, kaupiamasis skaičius	60	-	-	-	-	EIM
	Patikrintų verslo hipotezių skaičius	10	-	-	-	-	EIM
3.3.8.	Skaitmeniniu moksleivių verslumo ugdymo įrankiu pasinaudojusių moksleivių kaupiamasis skaičius	-	-	-	-	-	EIM
3.4. Uždavinys – didinti tautinių mažumų, migrantų, karo pabėgėlių ir kitų socialinę riziką ar atskirtį patiriančių jaunimo grupių integraciją į visuomenę, įgyvendinant jų poreikius atitinkančias jaunimo politikos priemones							
3.4.1.	Projekte jaunimui „Stiprūs įvairovėje“ dalyvavusių jaunų žmonių skaičius	100	105	200	250	300	JRA, KM

3.4.2.	Suorganizuotų mokymų, pažintinių vizitų ir kitų renginių, skirtų organizacijoms, dirbančioms su atskirtį patiriančiu jaunimu, skaičius	1	1	1	1	2	JRA
--------	--	---	---	---	---	---	-----

Skyriaus pakeitimai:

Nr. [A1-261](#), 2024-04-08, paskelbta TAR 2024-04-08, i. k. 2024-06598

Nr. [A1-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-765](#), 2023-11-20, paskelbta TAR 2023-11-20, i. k. 2023-22324

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 17 d. įsakymo Nr. A1-469 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-261](#), 2024-04-08, paskelbta TAR 2024-04-08, i. k. 2024-06598

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 17 d. įsakymo Nr. A1-469 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-438](#), 2024-06-28, paskelbta TAR 2024-06-28, i. k. 2024-12057

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 17 d. įsakymo Nr. A1-469 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo

4.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įsakymas

Nr. [A1-899](#), 2024-12-11, paskelbta TAR 2024-12-11, i. k. 2024-21927

Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. liepos 17 d. įsakymo Nr. A1-469 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2023–2027 metų veiksmų plano patvirtinimo“ pakeitimo